

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1895.   Andra Kammaren.   N:o 32.

Onsdagen den 24 april.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 17 dennes.

§ 2.

Företogs val af en ledamot i Riksdagens särskilda utskott n:o 1 efter numera ledamoten af Första Kammaren herr friherre G. S. Åkerhielm; och befans efter valförrättningens slut härtill hafva blifvit utsedd herr *M. Arhusiander* med 155 röster.

Närmast i röstetal kommo herrar friherre G. Lagerbring och P. O. Wikström med hvardera 2 röster.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag angående det i nästförestående § omnämnda val.

§ 4.

Hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen, angående försäljning till aktiebolaget Visby cementfabrik af ett område af Visborgs kungsladugård i Gotlands län.

§ 5.

Till behandling af bevillningsutskottet öfverlemnades herr *G. Janssons* i Krakerud i gårdagens sammanträde bordlagda motion n:o 181.

§ 6.

Föredrogos och bordlades för andra gången: bankoutskottets utlåtande n:o 10, samt lagutskottets utlåtanden n:is 36 och 37.

§ 7.

Efter föredragning af Första Kammarens protokollsutdrag, n:o 154, innefattande delgifning af bemälda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4, i anledning af väckt motion om meddelande af nya bestämmelser angående utöfvande af läkareverksamhet och handel med läkemedel, beslöt Andra Kammaren hänvisa detta ärende till behandling af dess tillfälliga utskott n:o 2.

§ 8.

Jemlikt derom förut fattadt beslut företogs nu till behandling särskilda utskottets n:o 1 utlåtande n:o 1, i anledning af dels Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om handelsbolag och enkla bolag, lag om aktiebolag, lag om vissa föreningar för ekonomisk verksamhet, lag om aktiebolag, som drifva försäkringsrörelse, lag angående ändring i vissa delar af strafflagen, lag om ändring i vissa delar af förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar den 4 maj 1855, lag angående ändring i 10 § af förordningen om tioårig preskription och om årsstämming den 4 mars 1862, lag om registrering af bankaktiebolag samt lag om ändring i vissa delar af lagen angående handelsregister, firma och prokura den 13 juli 1887; dels väckta motioner i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om aktiebolag.

För att afgifva förslag i fråga om sättet för föredragningen af ifrågavarande utlåtande hade ordet begärts af

*Angående
förslag till lag
om aktiebolag.*

Herr vice talmannen Östberg, som nu i sådant afseende anförde: I afseende å föredragningssättet tillåter jag mig föreslå:

att betänkandet föredrages punktvis, men att början göres med punkten 2, derefter punkten 3, sedan punkten 1 och derefter de återstående punkterna i den ordning, de finnas i betänkandet upptagna,

att vid föredragningen af hvarje punkt det dertill hörande lagförslaget föredrages paragrafvis, de särskilda rubrikerna näst efter de paragrafer, dit de höra, och sist utskottets hemställan.

att vid föredragning af förslaget till lag om aktiebolag början sker med 66 §, derefter 1 § och sedan paragraferna i nummerföljd,

samt slutligen, att, för den händelse utskottets förslag skulle komma att i vissa delar af den ena eller andra kammaren återförvisas, utskottet lemnas öppen rätt att, vid ärendets förnyade behandling i afseende å de paragrafer, hvilka blifvit med eller utan ändring godkända, föreslå sådana jemkningar, som af ifrågasatta förändringar i återförvisade delar kunna föranledas.

Hvad herr vice talmannen sålunda föreslagit bifölls af kammaren.

I följd häraf föredrogs nu till en början § 66 i utskottets förslag till lag om aktiebolag, hvilken § var af följande lydelse:

Hos den myndighet i Stockholm, som Konungen bestämmer, skall föras aktiebolagsregister för inskrifning af de uppgifter, hvilka enligt denna lag skola för registrering anmälas eller hvilkas intagande i registret eljest är eller varder föreskrifvet.

*Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)*

För anmälningsskyldighetens fullgörande svare styrelseledamöterna eller, der bolaget är upplöst annorledes än genom konkurs, likvidatorerna.

Herr vice talmannen Östberg erhöi å nyo ordet och yttrade: Jag ber att få hemställa, att diskussionen om den nu föredragna 66 § äfven måtte få röra sig om förslaget till lag om aktiebolag i dess helhet.

Jemväl denna hemställan bifölls; och blef den ifrågavarande paragrafen härefter af kammaren godkänd.

I enlighet med den beslutade föredragningsordningen föredrogs nu

§ 1 i föreliggande lagförslag, hvilken § godkändes.

§ 2.

Godkändes jemväl.

För § 3 hade utskottet föreslagit följande lydelse:

“Delegarnes tillskott skola fördelas i aktier å lika belopp i svenskt mynt.

Aktie vare mot bolaget odelbar.

År aktiekapitalet ej till visst belopp bestämdt, skall lägsta beloppet (minimikapitalet) utgöra minst tredjedelen af högsta beloppet (maximikapitalet). Ej må aktiekapitalet eller, der det ej är till visst belopp bestämdt, minimikapitalet sättas lägre än tiotusen kronor eller aktie lyda å mindre belopp än femtio kronor, utan Konungen för särskildt fall gifver tillstånd dertill.“

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr Bergström: Herr talman! Såsom kammarens ledamöter hafva sett, innehåller den nu föredragna 3 § en mycket stor nyhet, nemligen en minimigräns för de belopp, hvartill såväl aktiekapitalet som aktien får, utan Kongl. Maj:ts särskilda medgifvande, sättas. Denna minimigräns har, kan man säga, tillkommit på grund af en anvisning i Riksdagens skrifvelse till Kongl. Maj:t af år 1885 med begäran om utarbetande af förevarande lagförslag. I det ursprungliga, af bolagskomitén utarbetade lagförslaget, har minimigränsen för aktiekapitalet blifvit satt till 25,000 kronor och för aktiebeloppet till 100 kronor. Särskilda utskottet har emellertid på anförda grunder nedsatt dessa siffror till respektive 10,000 kronor och 50 kronor. Jag hemställer

*Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)*

emellertid till kammaren, om icke, oaktadt denna utskottets nedsättning, paragrafen i fråga kommer att göra hela den nu föreslagna lagen om aktiebolag till en lag, som uteslutande blifver användbar för stor-kapitalet, och om icke genom densamma det absolut omöjliggöres för det lilla kapitalet och för småfolket öfver hufvud taget att begagna sig af en sådan företagsform som aktiebolag.

Visserligen hafva såväl bolagskomitén som äfven senare regeringen och särskilda utskottet antydt, att motiven för den föreslagna nedsättningen vore att söka i omsorgen för de mindre bemedlade. Utskottet yttrar härom i sista stycket af denna paragrafs motivering: "om akties nominalbelopp är allt för lågt, måste man befara, att aktierna placeras hos fåga bemedlade personer, som sakna förmåga att bedöma ett företags utsigter och att under bolagets fortvaro bevaka sin rätt." Det är sålunda en viss omsorg, en viss månhet om dessa personer, att de icke skola inlåta sig på dylika företag, som dikterat detta förslag från vederbörandes sida. Men dessa personer kunna i stället använda en annan företagsform, nemligen föreningar för ekonomisk verksamhet. De äro således icke förhindrade att insätta de penningar, de kunna ega, i företag, men de få icke begagna aktiebolagsformen. Nu är det emellertid så med dessa föreningar för ekonomisk verksamhet, att de kunna vara af 3 olika slag: dels sådana, der föreningsmedlemmarne endast svara för det insatta kapitalet, dels sådana, der medlemmarne hafva en begränsad personlig ansvarighet, och dels slutligen sådana, der de hafva obegränsad personlig ansvarighet. Om man nu erinrar sig, att aktiebolagsformen såsom kreditbasis utan tvifvel i många fall är den bästa och för delegarne mest lämpliga, och om man härmed sammanställer, att man vill omöjliggöra för de mindre bemedlade att använda denna företagsform, skall man finna, att dessa måste försöka sig på något annat medel för att, när de begagna föreningsformen, tillförsäkra sig en så god kreditbasis som möjligt. Detta medel är den personliga ansvarigheten.

Nu hafva emellertid tre af högsta domstolens ledamöter vid sin granskning af bolagskomiténs förslag framhållit det betänkliga i att föreningar för ekonomisk verksamhet skulle få komma till stånd med personlig ansvarighet. Men det är just denna personliga ansvarighet, som detta småfolk måste tillgripa, för att i ekonomiskt hänseende stå så pass starka, som de möjligtvis kunna. Och det är att märka, att justitieministern, då han vänder sig mot detta uttalande af högsta domstolens medlemmar, just framhåller, att den personliga ansvarigheten måste kunna användas i dylikt syfte. Han framhåller, att "det uppregade gånger af personer, som inlagt den största förtjenst om föreningsväsendet, med stort eftertryck häfdats, att den personliga ansvarigheten utgör en nödvändig förutsättning för föreningsväsendets utveckling och förkofran."

Och han säger ett stycke längre fram: "Det är således, efter min åsigt, på goda grunder komiterade föreslagit, att möjlighet må beredas de föreningar, som sådant önska och behöfva, att stärka sin ekonomiska ställning genom åtagande af personlig ansvarighet för föreningsförbin-

*Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)*

delser, och jag finner mig sakna skäl att härutinnan ifrågasätta någon ändring."

Här återfinner man icke längre det minsta af den märkvärdiga månhet om de mindre bemedlade, småfolket och småkapitalet, som lagt sig så tydligt i dagen, då man velat förmena dem att insätta sina pengar i aktiebolag. Det förefaller mig, som om i sjelfva verket detta förslag i § 3 i lagen om aktiebolag tenderade till något helt annat, nemligen till att försvåra möjligheten för det mindre kapitalet att göra sig gällande, försvåra möjligheten för detta att gifva sig in på ekonomisk företagsamhet.

Det har af bolagskomitén i denna punkt framhållits, att man icke egentligen kommit med detta förslag på grund af någon erfarenhet från vårt eget land — det säges: "äfvén om hos oss några svårare missförhållanden hittills ej yppats" — utan det är på grund af erfarenheten från utlandet och särskildt Tyskland, som man kommit med denna gräns, särskildt i fråga om aktiebeloppet. Nu synes mig dock, när man skall lagstifta på dylika praktiska områden, som om man borde bygga icke i främsta rummet på erfarenheter från utlandet, utan framför allt på erfarenheten från eget land; och jag kan i detta sammanhang icke underlåta att anmärka det märkvärdiga förhållandet, att bolagskomitén icke har gifvit någon som helst faktisk utredning, huru det ställt sig här i landet med användandet af den aktiebolagsform, som vi hittills haft. Det är först i särskilda utskottets betänkande, som man får en liten upplysning, och det är den, att derest man skulle hafva satt den gräns, som föreslagits af bolagskomitén i denna 3 § i lagen om aktiebolag, så skulle icke mindre än 40 procent af de aktiebolag, som under de fem sista åren kommit till stånd, icke kunnat komma till stånd. Detta är småfolkets ekonomiska företag. Och äfvén med begagnande af den gräns, som utskottet föreslår, hade, upplyser utskottet, 20 procent af dessa aktiebolag icke kunnat komma till stånd. Det förefaller mig dock, som om icke alla dessa företag skulle kunna vara väl tillgodosedda med att begagna sig af föreningsformen. Och jag tillåter mig framhålla, att det naturligtvis dröjer en tid, innan denna föreningsform kommer att arbeta sig fram i den omfattning, man tänkt sig.

Det är på erfarenheter utifrån, som man byggt, men hufvudsakligen på erfarenheten från tvenne mycket stora länder, hvilkas ekonomiska förhållanden äro olika med våra, nemligen Tyskland och Frankrike. Deremot upplyser bolagskomitén — ty i fråga om utlandet har den en del upplysningar, men icke om vårt land — i fråga om andra länder och sådana, som äro mera likställda med vårt land, nemligen Belgien, Schweiz, Ungern, Portugal och Italien, således mindre länder, att der finnes icke någon som helst gräns satt för aktiebeloppet, för att icke tala om det stora affärslandet England, der man medgifver en så stor frihet som möjligt i detta hänseende och endast fordrar full publicitet. Det synes mig dock, att det borde funnits en utredning om de svenska förhållandena, en utredning, som visat, att alla dessa eller åtminstone det stora flertalet af dessa små bolag, som kommit till stånd här i Sverige med vår hittillsvarande aktiebolagslagstift-

Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)

ning, skulle med fördel kunnat använda den andra associationsformen för ekonomiska företag, nemligen föreningsformen. Det borde, synes det mig, i en sådan utredning varit uppvisadt, i hvad mån de mindre bolagen visat sig icke bygga på solida grunder, i hvad mån det är de, som samlat, och i hvad mån det är de stora, som visat sig vara solida och icke samlat. Någon sådan utredning har icke förelegat från bolagskomitén eller regeringen och naturligtvis icke kunnat från särskilda utskottet förebringas.

Det synes mig tydligt, att, då enligt det framkomna förslaget såväl aktiebolag som föreningar för ekonomisk verksamhet böra registreras, de förra hos en gemensam centralstyrelse för hela landet och de senare hos Konungens befallningshafvande — det synes mig som om under sådana förhållanden *denna* synpunkt icke kunnat vara bestämmande. Förut har mau visserligen klagat i civildepartementet, att man haft besvär med så många illa utarbetade bolagsordningar. Men något sådant besvär kommer icke vidare att föreligga för civildepartementet, och då kan icke detta vara anledningen.

Det synes mig som om dessa små kapitalister, om jag så skall kalla dem, borde hafva rätt att själfva afgöra, hvilkendera formen för deras företag för dem vore lämpligast. Jag är öfvertygad om, att de icke skulle i allt för stor utsträckning besvara den centrala myndighet, som skulle registrera aktiebolag, och detta därför, att, då Konungens befallningshafvande skola registrera föreningar, det ligger nära till hands för personer i landsorten att söka sig till den registreringsmyndighet, som der finnes, under förutsättning att föreningsformen är för dem lämplig.

Under sådana förhållanden tillåter jag mig hemställa till kammaren, huruvida det är billigt att uppdraga en sådan gräns mellan det stora och det lilla kapitalet, som här sker i 3 § af den föreslagna lagen. Jag skulle för min del helst yrka, att all gräns, särskildt i fråga om aktiebeloppets storlek, skulle bortfalla. Men då man nu börjat slå in på en dylik väg, lär det icke kunna väntas, att man skall helt och hållet gå tillbaka till de gamla förhållandena. Jag skall dock tillåta mig att yrka, att i den 3 § den sista punkten må erhålla följande lydelse:

Ej må aktiekapitalet eller, der det ej är till visst belopp bestämdt, minimikapitalet sättas lägre än femtusen kronor eller aktie lyda å mindre belopp än tio kronor, utan Konungen för särskildt fall gifver tillstånd dertill.

Herr Höglund: Den föregående talaren anser jag hafva gjort sig skyldig till eu ganska stor missuppfattning, då han antog, att afsigten vore att utestänga småkapitalet från deltagande i aktiebolag. Det är visst icke förhållandet. Det är sant, att man ansett, enligt mitt förmenande på mycket goda grunder, att aktiebolagsformen är afsedd egentligen för större företag, för hopsamlandet af stora kapital för den större affärsrörelsen; men afsigten är just att hopsamla de små kapitalen, så att de kunna deltaga i större affärsföretag. Det är visserligen sant, att en viss gräns är satt för aktiebeloppets storlek, men

så låg, som utskottet satt den, är den dock icke större, än att hvad man i allmänhet menar med små kapital kunna deltaga i aktiebolag. Dock har man icke velat sätta den så lågt, att aktien icke blefve stort mera än ett skiljemynt; och mera blefve den icke, om man satte gränsen så lågt som till tio kronor.

*Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)*

Jag har också i och med detta nu angifvit hufvudsakliga anledningen, hvarför man ansett, att aktiekapitalet icke bör sättas lägre än 10,000 kronor. Den apparat, som ett aktiebolag behöfver sätta upp, är för storartad för allt för små företag. Det är för dessa vida bekvämare att anlita föreningsformen. Och hvad den förre talaren nämnde om att de, som icke kunde bilda aktiebolag, ovilkorligen skulle nödgas bilda föreningar med obegränsad personlig ansvarighet, det vill jag för min del icke gå in på. Det kan vara möjligt, att de skulle i många fall behöfva en starkare basis, än erläggandet af enkla medlemsafgifter kan förläna, men i de allra flesta fall böra de kunna nöja sig med den begränsade personliga ansvarighet, som i lagen finnes angifven.

Man har nog redan förut ansett allt för små aktiebolag vara en olägenhet, men så länge ingen föreningslag finnes, så finnes ju icke heller någon annan utväg än att sanktionera aktiebolag med mycket små kapital.

Jag ber slutligen att få försäkra, att besväret med registreringen, som dessa små bolag skulle förorsaka, ingalunda varit taget i betraktande vid denna saks behandling, utan det är fullt objektiva grunder, som dervid varit bestämmande.

Herr talman, på grund af hvad jag yttrat ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag oförändradt.

Herr Collander: Herr talman, mine herrar! Den förste talaren på stockholmsbanken tror jag hade rätt deruti, att de små företagen äro något ogynsamt behandlade i det föreliggande förslaget. Det är dock å andra sidan fullkomligt riktigt, att det kan innebära en icke ringa fara, om aktiebeloppen få sättas allt för lågt. Visserligen äro vi icke någon stor erfarenhet härom i vårt land, men utlandets exempel äro talande. Men det är, efter min tanke, hufvudsakligen i företag med stort aktiekapital, som det är förenadt med fara att hafva låga aktiebelopp. De stora företagen äro ofta icke af lokal natur, utan de kunna hafva sin verksamhet på mycket skilda områden, hvarför de äro svåra att öfvervaka. Deri ligger den största faran, och man har funnit många svindlareföretag i utlandet vara just sådana företag, i hvilka man lockat in småfolkets besparingar, utan att det kunnat öfvervaka affärerna.

Det vore därför enligt min tanke en fördel, om man kunde ordna saken så, att det bestämdes ett mindre minimibelopp för aktier i företag, der aktiekapitalet icke går öfver en viss gräns, t. ex. 25 å 50 tusen kronor, hvilketdera dock icke lär vara så lätt att här direkt afgöra. Men på samma gång skulle jag för min del vilja höja minimigränsen för aktiebeloppen, så snart det gäller de större företagen, ty det är just i dessa företag som vi böra akta oss för utlandets exempel med låga aktiebelopp.

Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)

Nu har man visserligen erhållit en slags regulator, då nemligen utskottet föreslagit, att Kongl. Maj:t skulle ega rätt medgifva undantag, men då man gått från sanktionssystemet till det normativa, så är det icke bra, att man i allt för många fall kommer och besvärar Kongl. Maj:t med sådana undantagsansökningar.

Vore här någon, som hyste samma åsigt som jag, så skulle jag vilja yrka på återremiss af förslaget i syfte att få detsamma ändradt derhän, att en olika minimigräns bestämdes för de olika aktiekapitalen, men jag anhåller att först få taga del af diskussionen, innan jag gör något bestämdt yrkande i detta hänseende.

Herr Persson i Tällberg: Jag vill i väsentlig del instämma i hvad herr Bergström yttrade beträffande denna fråga. Och med anledning af den andre talarens påstående, att vi för de mindre företagen skulle vara belättna med att blifva hänvisade till den så kallade föreningslagen, så vill jag säga, att jag vid första genomläsningen af dessa lagförslag, och då jag såg dessa höga aktiebelopp och aktiekapital, i och med detsamma tänkte, att här föreligger ett förslag, som för oss rent utaf omöjliggör bildandet af bolag, men då jag kom till föreningslagen, fann jag dock någon tröst, ehuru jag vid närmare granskning af densamma fann och fortfarande finner, att den omöjligen kan ersätta aktiebolagslagens fördelar. Om vi endast betrakta 8 § i föreningslagen, så skola vi finna, att delegare i dessa föreningar kunna när som helst och efter viss tid, högst två år, utgå ur föreningen, och således förefinnes icke den ringaste trygghet för föreningens bestånd.

Jag skulle vilja påstå, att dessa föreningar blifva sämre än de, som vi nu hafva, ty i dessa nuvarande föreningar kan ingen komma och pocka på att utfå sin andel i föreningen, men antaga vi deremot denna föreningslag, så kan en delegare under återopande af en viss paragraf komma och säga: jag är berättigad att uttaga mitt belopp; och på så sätt kommer den ene efter den andre. Och man kan icke der mera än på andra håll skydda sig för intriger. Deremot kan man tänka sig — och jag fäster mig nu särskildt vid mejeribolagen, som för de mindre jordbrukarne äro af ofantligt stor betydelse — att intriger skulle kunna framkallas af en ny konkurrent på orten, och derigenom ett äldre mejeribolag i hvilket ögonblick som helst ramla öfver ända. Härpå kan man visserligen svara mig, att man eger samma rätt som förut, nemligen att bilda solidaritetsföreningar eller solidariska bolag. Ja, detta är visserligen sant, men jag frågar, hvad är det som gör, att dessa mindre kapitalister, som sammansluta sig i en förening, icke skola vara lika berättigade att åtnjuta lagens skydd som de, som hafva att förfoga öfver ett större kapital, ty för oss betyder ett kapital på 5,000 kronor lika mycket som 50,000 kronor på annat ställe, och en aktie, lydande å 10 kronor, kan ofta ega samma betydelse för oss, som en aktie på 50 kronor betyder för den andre talaren på stockholmsbanken, hvilken ansåg, att den förste talaren begått ett misstag, då han sade, att denna lag icke gynnade de små, och sökte göra troligt att, om aktiebeloppen blefve 50 kronor, de små borde blifva tillfredsställda. Jag ber att i det fallet få hänvisa till

min valkrets, der det finnes en mängd små mejeribolag, hvilka tillkommit på grund af aktier lydande å 10 kronor. Flere hafva äfven sina aktier lydande å 20 kronor, men jag vet knappt, att det finnes ett enda sådant aktiebolag, hvars aktier eller lotter äro högre än 20 kronor, och hvad aktiekapitalen beträffar, så variera de mellan 5 och 20 tusen kronor.

*Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)*

Det är med anledning häraf, som jag skall taga mig friheten att instämma i den förste talarens yrkande på nedsättning af såväl aktiekapitalen som aktiebeloppen.

Häruti instämde herrar *Norberg, Nordin* i Hammerdal, *Bromée* och *Hahn*.

Herr *Palme*: Den andre talaren, som yttrade sig beträffande denna fråga, talade om att den nu föreslagna aktiebolagslagen just var afsedd att hopsamla små kapital, men jag ber att angående detta ord "småkapital" få hänvisa till hvad den siste ärade talaren yttrade. Småkapital är ett mycket tänjbart uttryck, beroende af från hvilket håll man ser det, uppifrån eller nedifrån.

Faran af att i någon mån sänka minimibeloppen för aktier ligger ju egentligen deri, att det skulle kunna tänkas, att här i vårt land skulle kunna inträffa sådana krascher, hvarpå t. ex. den engelska aktiemarknaden lemnat förfärliga exempel, i det att millionbolag bildats med mycket små aktiebelopp, på 1 £ sterl. och så omkring.

Om man gjorde någon inskränkning i den rigtning, herr *Collander* nyss angifvit, så tror jag, att denna fara skulle i väsentlig mån minskas.

För att visa, att verkligen i vårt land aktiebolag med små aktiebelopp och aktiekapital ganska länge gjort sig gällande, ber jag, då hvarken komitén eller Kongl. Maj:t i detta afseende presterat någon utredning, att få anföra några siffror, som jag funnit uti Koersners handbok rörande svenska aktiebolag. Denna handbok är visserligen så gammal, att den icke omfattar aktiebolag, bildade efter 1888, men siffrorna hafva i alla fall sitt ganska stora intresse.

Det finnes i vårt land icke mindre än 10 kanal- och rederibolag, som hafva aktiebelopp under 30 kronor, deraf ett bolag mellan 10 och 20 kronor. Det finnes 14 boktryckeri- och bokförlagsbolag i vårt land, som hafva aktier under 30 kronor, deraf 6 bolag mellan 20 och 30 kronor och 6 mellan 20 och 10 kronor och 2 under 10 kronor. Det finnes ett mycket stort antal mejeribolag med små aktiebelopp, och jag vill dervid nämna, att 27 stycken dylika bolag hafva aktierna bestående till mellan 10 och 20 kronor och 2 under 10 kronor. Hoppas jag sedermera öfver fiskeri-, brunns- och badhusbolag, der äfven mycket små aktiebelopp ej äro ovanliga, så vill jag nämna, att byggnadsbolag finnas till ett antal af 47 med små aktiebelopp, under 30 kronor, deraf icke mindre än 11 under 10 kronor, och hvad handelsbolag beträffar, så hafva vi icke mindre än 18 stycken med aktier på belopp under 10 kronor.

Af dessa siffror torde framgå, att ett verkligt behof förefinnes att få minimigränsen för aktiebeloppen något sänkt. Jag vill härvid ock

Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)

särskildt påpeka en omständighet, som gör att lagen om föreningar för ekonomisk verksamhet icke alltid är tillämplig på dylika små företag. Det står nemligen der tydligt uttryckt, att den lagen skall omfatta föreningar för *ekonomisk* verksamhet, och det finnes i dess § 1 ytterligare definieradt, hvad som menas med denna ekonomiska verksamhet.

Gå vi derefter till komiténs betänkande, så står det på sid. 137: "Derjemte torde här böra anmärkas, att frågan om ordnande af föreningar med ideelt syfte (klubbar, läsecirklar o. d.) ehuru nära sammanhängande med föreliggande ämne, dock med afseende å det komitén lemnade uppdraget här icke bort blifva föremål för behandling."

Jag ber då att få påpeka, att åtminstone en del af de utaf mig omnämnda aktiebolagen just hafva en mera ideel betydelse. Af de elfva byggbolagen, som jag nyss omnämnde med aktiebelopp under 10 kronor, äro de allra flesta bildade för byggande af goodtemplar- och föreningshus, och ett dylikt byggande kan naturligen ej komma under rubriken: förening för ekonomisk verksamhet, sådan som den här ifrågasättes, utan för att åstadkomma ett dylikt byggande blir det nödvändigt att appellera till en aktieinstitution, och för en sådan kooperation föreställer jag mig att aktiebelopp på 50 kronor och derutöfver äro alldeles för höga.

Likaledes ock i fråga om tryckerier och förlagsbolag. Äfven der gäller det ofta nog korporationer, som icke äro af ekonomisk natur, utan som hafva ett rent ideelt syfte och hvilka under sådana omständigheter knappast kunna hänföras under föreningslagens stadganden, hvadan äfven der aktiebolagslagen bör komma under tillämpning.

Jag vill icke söka att ange den gräns nedåt, som för aktiebeloppen bör fastslås, men då jag anser att en begränsning äfven af hela aktiekapitalet bör ske samtidigt med en begränsning af aktiebeloppet, samt att detta bör ske i syfte att bereda skydd mot millionbolag med små belopp för aktierna, så ber jag att få yrka återremiss af denna §.

Herr Restadius: I anledning af den önskan, som den förste talaren på stockholmsbänken uttalade, att minimikapitalet i § 3 borde sättas till 5,000 kronor, ber jag få fästa kammarens uppmärksamhet å ordalagen i 3 mom. af 19 § i utskottets förslag. Der heter det, att minst hälften af aktiekapitalet skall hafva blifvit inbetaldt. Vid sådant förhållande och då 20 § i utskottets förslag borttager den påföljd, som skulle inträffa, derest kapitalet icke blifvit fulltecknad, så följer deraf att, om utskottets förslag blefve till lag upphöjdt, bolag kunna äfven enligt den nya lagen bildas med ett minimikapital af allenast 5,000 kronor.

Hvad sedan angår nämnde talares uttalade önskan, att aktiebeloppet också skulle nedsättas, så får jag säga, att jag icke tror att detta skulle leda till någon synnerlig praktisk nytta, utan tvärtom leda till olägenheter af ganska betänklig art, i det att, om aktiebrefven sättas till så låga belopp, som han föreslog, dessa aktiebref icke längre skulle förblifva aktiebref, utan förvandlas till lottsedlar, som skulle gå ur hand i hand och komma i personers händer, som hvarken ha

vilja eller förmåga att åt bolaget och dess verksamhet egna någon omtanke.

Vid sådant förhållande och då derjemte i förslagets § 3 är stadgadt, att Konungen för särskilda fall eger att medgifva nedsättning i de föreslagna aktiebeloppen, så finnes ju ingen anledning till ändring af det i §:n föreslagna belopp; och får jag, på grund häraf, yrka bifall till §:n i den form, utskottet föreslagit densamma.

*Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)*

Herr Collander: Då jag fått understöd för min mening, så förenar jag mig med herr Palme i hans yrkande om återremiss. Jag har äfven enskildt hört, att åtskilliga hysa sympatier för den åsigten, att man skulle kunna få ett mindre aktiebelopp, då kapitalet icke går utöfver en viss gräns, men att man deremot borde kunna höja minimigränsen för de större aktiebolagen. Det är ju alldeles gifvet, att det är lätt att inom en ort, der det är fråga om att bilda ett bolag för tillgodoseende af ett lokalintresse, sätta aktiebeloppet till en rätt låg siffra; och om man än icke vill gå ned till 10 kronor, såsom en talare föreslagit, så kan man ju möjligen välja någon annan siffra och derigenom bereda möjlighet för de små kapitalisterna att sammansluta sig för att kunna komma i åtnjutande af aktiebolagslagens förmåner. Deremot är det lika viktigt för de stora aktieföretagen att icke sätta siffran för lågt.

Jag skulle gerna velat haft den högre än till det af Kongl. Maj:t föreslagna beloppet af 100 kronor; men deremot möter en omständighet, som talar för att icke sätta beloppet allt för högt, den nemligen, att vid sådana sammanslutningar, som afse åstadkommande af förbättrade kommunikationer på eu ort, t. ex. byggande af en jernväg, hvilket i allmänhet har karakteren af eu subskription från allmänhetens sida, man icke bör från deltagande deri genom beloppets höjande förhindra personer, som icke hafva råd att utbetala några större belopp.

Herr talman! Jag ber att få yrka återremiss i det syfte, att aktiernas minimibelopp måtte sänkas, då aktiekapitalen icke gå utöfver en viss gräns, men att å andra sidan aktiebeloppen ock höjas, då man kommit upp till en viss gräns.

Herr Fjällbäck: Jag är något tveksam, huruvida det kan vara lämpligt att återremittera § i fråga, förr än vi fått veta huru det gått med densamma i Första Kammaren. Om § antages der, så föreställer jag mig att vi sedan tvingas att fatta beslut i frågan och dervid rösta antingen för rent bifall eller för rent afslag. Jag skulle därför helst vilja instämna med den förste talaren i hans yrkande om att fatta beslut om nedsättning af dessa belopp, som äro ifrågasatta, såväl beträffande sjelfva aktiekapitalet som angående aktiernas storlek, dock icke för att vid det slutliga afgörandet fasthålla dervid, utan för att möjligen vid en blifvande ny behandling af frågan kunna sammanjemka eller höja beloppet å 10 kronor till 20 å 25 kronor. För mig är det en hufvudsak, att man får minimiaktiekapitalet nedsatt till 5,000 kronor. Det har icke kunnat bestridas af de talare, som här för-

*Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)*

svarat utskottets förslag, att det finnes en mängd företag i vårt land, som för sin drift icke behöfva större kapital än 5,000 kronor. Herr Palme påvisade också, att en massa sådana bolag finnas; och det har heller icke kunnat påvisas, att dessa bolag mera än de större bolagen verkat till skada för aktieegarne, utan snarare kan man säga, att dessa gjort jemförelsevis fullt ut lika stort gagn som de stora bolagen. Och erfarenheten har visat, att den egentliga skilnaden mellan de stora och de små bolagen är den, att om man förlorar, så förlorar man på de förra mycket mera penningar än på de senare. Detta är vanligen den enda och egentliga skilnaden. Risk förefinnes emellertid i båda fallen; men att denna risk skulle vara större vid de små bolagen, det bestrider jag på det allra bestämdaste; och jag bestrider också, att utskottets förslag skulle innebära någon månhet om de små kapitalisterna eller de mindre bemedlade, om afsigten är att förmå dem ingå i de stora bolagen och låta dessa sköta deras penningar; ty de sköta dem lika bra sjelfva. Det nämndes af den andre talaren i ordningen, att aktiebolagen äro till för de större företagen, och att dessa större företag skulle sättas i gång genom småkapitalens sammanslutning. Ja, det är ju aldeles just detta, som hela detta förslag går ut på, nemligen att tvinga de små kapitalisterna in i de stora företagen och på detta sätt ställa dem under ledning af de större kapitalisterna och att förhindra dessa egare af små belopp att sjelfva sköta desamma och ingå i mindre företag, hvilka de sjelfva kunna bedöma och leda.

Han sade vidare, att om man satte aktiebeloppet till 10 kronor, så skulle dessa aktier få naturen af att vara endast ett skiljemynt. Ja, det kan ju sägas, att dessa belopp äro små, och jag må erkänna att i större samhällen dessa belopp äro jemförelsevis mycket små, men att aktierna skulle få naturen af skiljemynt, det bestrider jag. Jag har så mycket större anledning till detta påstående, som, när det gälde uppförandet af den kongl. operan och till detta företag behöfde uppsamlas 5 à 6 millioner kronor, man började med att utfärda obligationer å 20 kronor och, sedan man af alla, som hade 20 kronor i fickan att afvara, fått mottaga dessa, så satte man ner obligationsbeloppet till 10 kronor, enär det befans, att ytterligare ett par millioner fattades för utförande af detta företag. Det var alltså genom att vända sig till denna massa af små kapitalister, som hade 10 kronor på fickan att afvara, som man samlade i hop dessa felande två millioner, och det visar, att man då icke var rädd för att taga dessa små belopp i form af "skiljemynt". Nu synes man deremot vara rädd för att innehafvarne af dessa små belopp skulle sammansluta sig till mera praktiska och nyttiga företag, om hvilka man skulle kunna säga, att desamma för småfolket äro af långt större betydelse, än någonsin kongl. operan är i allmänhet taget. När denna operation för teaterns uppförande gjordes, så fann man inga betänkligheter mot att anlita de små bidragen och icke heller fann man betänkligheter beträffande aktiernas storlek i förhållande till aktiekapitalet.

I detta afseende skulle jag helst velat hafva det så stäldt, att aktiernas storlek gjordes beroende af aktiekapitalets storlek, så att aktiebeloppet hade kommit att blifva t. ex. $\frac{1}{10}$ af minimikapitalet,

*Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)*

d. v. s. att i ett aktiebolag med 5,000 kronors minimikapital aktiens belopp skulle utgå med 10 kronor, ett bolag med 50,000 kronors aktiekapital hafva aktier å 100 kronor, och ett millionbolag på samma sätt hafva aktiernas storlek lämpad i förhållande till kapitalet. Derigenom hade man fått fram det som man vill få fram, nemligen att de större kapitalisterna finge slå sig tillsammans i fråga om de större företagen, och de mindre kapitalisterna i fråga om de mindre företagen. Detta tror jag skulle vara bättre än att bilda stora aktiebolag med de små kapitalisternas besparingar. Man har hänvisat dessa senare till bildande af föreningar. Jag må säga, att jag för min del icke är böjd för att vara med om att beröfva småfolket, som behöfver sluta sig tillsammans, möjligheten att använda aktiebolagets form för sina företag i stället för den sjelfbildade föreningsformen, hvilken senare form icke bland den stora allmänheten har den klang, att den ingifver förtroende, under det att under årens lopp så småningom uppstått förtroende till aktiebolagen både från aktieegarnes och från allmänhetens sida. En aktieegare vet nemligen att, om han insätter 10, 20 eller 100 kronor i aktiebolag, han endast riskerar detta belopp och ingenting mera deröfver, och således ännu mindre riskerar sin ekonomiska existens. Men går han in i föreningar med en obegränsad ansvarighet, så vet man aldrig, hvar risken skall sluta. En sådan förening kan t. ex. erhålla en styrelse, som sköter affären oförståndigt, och då kan det inträffa, att, då de öfriga delegarne kanske icke hafva något att betala med, slutet blir, att ett par eller tre personer ensamma få bära hela bördan samt blifva ekonomiskt ruinerade. Nu kan man häremot invända, att risken i dylika föreningar blefve mindre, om ansvarigheten vore begränsad, och att man därför skall bilda sådana föreningar. Men om ansvarigheten så begränsas, så skall detta helt naturligen försämra dessa föreningsars kredit och anseende. Men det är icke blott detta som är olämpligt. Sjelfva föreningsens form är ofta opraktisk och svår att tillämpa. Om t. ex. 100 personer vilja bilda en förening, så kan det hända, att en person vill sätta in 1,000 kronor, en annan 100 kronor och en tredje 20, 30 å 40 kronor, o. s. v., och så är det ytterst svårt att ställa så till med denna förening, att de särskilda personerna må kunna tillskjuta de olika beloppen efter råd och lägenhet, och detta på ett sätt, att hvar och en får inflytande på föreningens beslut i förhållande till sina tillskott. Det är vidare ytterst svårt för en delegare i en förening att realisera sina andelar i densamma, under det att aktierna kunna försäljas. Andelar i föreningar äro dessutom ytterst svårtransportabla på andra personer; det är med ett ord en betydligt tyngre form för bedrifvandet af en sådan förenings affärsverksamhet. Jag kan icke förstå, hvarför särskildt landsbygdens representanter skulle vara med om att försvåra förhållandena för de små företagen på landsbygden, icke endast för de talrika mejerier, som icke behöfva mer än 5,000 kronor i aktiekapital, utan äfven för en del andra små företag, som kunna drivas på landet med ett kapital af endast 5,000 kronor. Det synes mig därför, som om denna kammare skulle göra klokt uti att nu antaga den förste talarens förslag och sedan vid en eventuel sammanjemkning gifva efter

Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)

något beträffande aktiernas storlek, så att minimum för dem sattes till 20 eller 25 kronor, men hålla fast vid beslutet om minimikapitalets fastställande till 5,000 kronor.

Jag ber därför att få ansluta mig till herr Bergströms yrkande. Om det icke kan vinna framgång, skall jag gerna instämma i yrkandet om återremiss, men först sedan vi hafva fått underrättelse om Första Kammarens beslut i detta fall. Ty har Första Kammaren antagit paragrafen oförändrad, så gagnar det enligt min öfvertygelse ingenting till att återremittera densamma till utskottet.

Herr Berglöf: Bland de till afgörande föreliggande lagförslagen behandlar ett den associationsform, som kallas registrerad förening. Dessa föreningar klandras redan nu, innan man hinner till behandlingen af det lagförslag, som afser dem.

Jag vill härvid fästa uppmärksamheten vid, att det var en Riksdagens skrifvelse med begäran om lagstiftning just om föreningarne, som åstadkom omarbetande af äfven den bolagslag, som för närvarande finnes. Man hade funnit, att aktiebolaget med dess tunga former icke var ett lämpligt mönster för lagstiftningen för föreningar, som ville sluta sig tillsammans under en lättare form. Men när man nu kommer fram med detta förslag, så är man genast färdig att klandra just hvad man först och främst begärt att få.

Innan jag ingår på det föreliggande spörjsmålet, vill jag fästa herrarnes uppmärksamhet vid nu gällande förhållanden med afseende på aktiebolag. När man nu vill bilda ett aktiebolag, skall man upprätta en bolagsordning och underställa densamma Kongl. Maj:ts pröfning. I denna bolagsordning angifves det kapitalbelopp, som bolaget vill hafva till grund för sitt företag, antingen så, att kapitalbeloppet är till visst belopp bestämdt eller också angifvet genom en minimi- och en maximigräns. När denna bolagsordning inkommer till Kongl. Maj:t, är Kongl. Maj:t i tillfälle att tillse, att det kapitalbelopp, som är ämnadt att användas för bolagets affär, är tillräckligt stort, så att icke bolagsföretaget blir ett fullständigt fiasko. Och det händer icke så sällan, att Kongl. Maj:t låter genom respektive ombud för bolagssökandena föreslå bolagsmännen att höja beloppet med en viss summa för att nå den lämpliga basis för affärsföretaget, som Kongl. Maj:t finner nödig.

Sedan man tager bort denna Kongl. Maj:ts pröfningsrätt ur lagstiftningen, så är Kongl. Maj:t icke vidare i tillfälle — och lika litet någon annan myndighet — att bedöma kapitalbeloppets lämpliga förhållande till den tilltänkta affären. Detta är ett af de viktigaste skäl, som tala för att i det nu framlagda förslaget till civillag för aktiebolagsformen bestämma ett belopp, hvarunder aktiebolags kapital ej få gå. Denna regel har sina undantag. Den siste talaren sade, att man genom den föreslagna lagen omöjliggjorde de mindre aktieföretagen genom att sätta så höga siffror som 10,000 kronor för aktiekapitalet och 50 kronor för aktiebeloppet. Nej, man tager icke bort möjligheten, tvärt om framhålles ju i lagförslaget möjligheten att bilda aktieföretag, som anses kunna arbeta med mindre aktiekapital — låt oss säga — 3,000 kronor eller mindre aktievalör, t. ex. 25 kronor. De för sådant bolag

*Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)*

intresserade ega att hos Kongl. Maj:t frambära skälen för dessa lägre siffror och få dem af Kongl. Maj:t pröfvade hädanefter som hittills. Kongl. Maj:t pröfvar nu hvarje aktiekapitals tillräcklighet, Kongl. Maj:t skulle hädanefter fortfarande pröfva aktiekapitalets tillräcklighet, för den händelse det anses böra gå under det i lag bestämda beloppet. Man har derigenom icke borttagit möjligheten att bilda bolag med mindre kapital.

Jag vill för öfrigt fästa herrarnes uppmärksamhet derpå, att aktiebolagen dock böra ega någon säker basis att stå på, när det icke finnes någon personlig ansvarighet, utan man endast har det i bolaget insatta kapitalet att hålla sig till. Man talar om de mindre kapitalisterna, som enligt denna lag icke skulle få bilda aktiebolag. Ja, mine herrar, kunna de icke afvara och i ett företag insätta ett så litet belopp som 50 kronor, så kan man icke hänföra dem under rubriken kapitalister. Vilja de använda till något företag ett belopp af 25, 30 eller 40 kronor, så få de söka sin kapitalplacering på annat håll än i ett aktieföretag. Det finnes dock aktiebolag, som böra komma till stånd med ett mindre aktiebelopp, och då må de, som förr är sagdt, för Kongl. Maj:t framlägga de skäl, som tala för ett medgifvande härutinnan.

Det har af en föregående talare föreslagits, att man skulle lämpa aktievalören efter aktiekapitalets belopp, så att det mindre aktiekapitalet skulle betinga ett mindre aktiebelopp än det större aktiekapitalet. En sådan lagstiftning skulle emellertid medföra svårigheter och oegentligheter. Särskildt inträda svårigheter vid en höjning af aktiekapitalet. Det är icke så sällan, som ett aktiebolag börjar med ett ringa belopp, men bolagets verksamhet växer ut, och det visar sig, att aktiekapitalet behöver höjas. Genom en sådan höjning af aktiekapitalet kommer man då möjligen öfver den gräns, som är satt för det lägre aktiebeloppet. Då skulle man antingen behålla det mindre aktiebeloppet eller också skapa om hela bolaget, släppa ut nya aktier och höja dem till en viss sifra. Detta blir förenadt med stora svårigheter, som visserligen icke äro omöjliga att öfvervinna, men som jag tror skulle blifva synnerligen besvärande.

Då det således icke kan möta svårigheter att enligt föreliggande förslag få till stånd huru små aktiebolag som helst, tror jag icke att det kan vara någon fara att antaga lagförslaget. Skulle det under tidernas lopp visa sig, att det möter svårigheter, så är det icke värre, än att man då går in till Riksdagen och begär ändring, med framläggande af de skäl som tala derför. Jag tror dock, att ett sådant behof icke skall visa sig.

På grund häraf skall jag, herr talman, yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Nordin i Hammerdal: Då jag begärt ordet, är det med tanke på bildandet af de små mejeribolagen i Norrland, som för denna landsdel äro ett oafvisligt behof, om man på något sätt skall kunna stödja småbönderna.

Det finnes der ställen med 2, 3, ända till 4 och 5 byar, der en hop fattiga bönder utgör byamännens antal och af dem kan ingen

Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)

Åstadkomma ett större penningbelopp. Men få de slå sig tillsammans, så är det en möjlighet för dem att bilda ett aktiebolag med 10 kronors nominelt belopp på aktierna. Då skola de, tack vare mängden, kunna åstadkomma, att man får till stånd ett mejeribolag, och sådana äro — jag försäkrar det ännu en gång — särdeles nödvändiga för de norrländska böndernas existens.

Nu kan jag icke begripa, hvarför den siste talaren och flere med honom nödvändigt vilja bibehålla aktiernas belopp äfvensom minimikapitalet vid den höjd, hvarom utskottet gjort framställning; ty hvarken han eller någon annan har visat vådan af, att aktierna nominelt vore 10 kronor eller bolagets minimikapital 5,000 kronor. Jag tror mig också kunna bevisa, att fullt ut lika många bolag med 50,000 kronors aktiekapital och till och med derutöfver hafva stupat öfver ända som de bolag, som blott haft 5,000 kronors minimikapital och 10 kronors nominelt värde på aktierna.

Jag ber kammarens landtmän noga betänka, hvilken fara det skulle ligga uti att antaga en aktiebolagslag, som skulle utestänga möjligheten för de små fattiga byalagen att förena sig i detta för dem så särskildt angelägna syfte.

Vidkommande föreningslagen, som omtalades, så kan den omöjligen ersätta aktiebolagen. Man må erinra sig, att i dessa föreningsbolag är den möjligheten öppen, att, så snart en delegare blir uppskrämd af ett löst rykte, han genast kommer och säger upp sin andel i bolaget. En annan, som hört, huru han gjort, blir också rädd och gör det samma, deras exempel följes af ännu andra, och så kan ett dylikt bolag, ett, tu, tre, vara upprifvet.

Vidkommande aktiebolagen, om de äro ställda på så litet aktiekapital, som jag satt i fråga, så är det först och främst säkert, att de icke äro utsatta för sådana svårigheter som dem jag nyss nämnt, och för det andra hafva de den fördelen, att om en fattig bonde, som i ett sådant bolag insatt 20 eller 30 kronor — man kan ju till och med tänka sig bönder, som tagit 10 aktier och sålunda insatt 100 kronor — sedermera skulle finna, att han insatt mer än han tål vid, så kan han sälja sina aktier. De kunna äfven användas som säkerhet för lån, men det går icke, då det gäller föreningslagsformen.

Jag tycker därför att det vore sorgligt, om kammarens landtmän så illa insåge denna angelägenhet, att de låte det öfvergå till lag, att minimikapitalet ej får sättas lägre än tiotusen kronor, och aktier ej lyda å mindre belopp än femtio kronor. Det är minsann icke så lätt för några småbönder att åstadkomma så höga belopp. Herr Berglöf sade, att de på nådeväg kunde utverka undantag från denna bestämelse. Ja, det må så vara, men detta är dock något helt annat än att hafva lagen till grund.

På grund af det anförda ber jag att få yrka, att aktiens nominella belopp nedsättes till 10 kronor och minimikapitalet för aktiebolags bildande till 5,000 kronor.

Herr Themptander: Det är för mig icke rätt möjligt att fatta den stora obenägenhet, som uttalats emot de smärre aktieföretagen.

Jag kan icke utfinna något annat skäl, hvarför man är så rädd för dessa mindre bolag, än att man fruktar, att den blifvande registreringsmyndigheten skall få sin tid derigenom alltför mycket upptagen. Men den omständigheten torde väl dock vara af en mycket underordnad beskaffenhet i jemförelse med den onekligen ganska väsentliga fördelen för delegarne i åtskilliga smärre företag att få åtnjuta de mera fasta former och den begränsade ansvarighet, som är förbunden med aktiebolag. För öfrigt är det mycket svårt att uppdraga gränsen mellan ett stort och ett litet företag, ty dessa begrepp äro ju temligen relativa. Men jag är öfvertygad, att för många orter och för många uppgifter verka dessa mindre företag fullt ut lika framgångsrikt och välsignelsebringande som många större företag. Jag tror därför icke, att man, ställande sig på lagens grund, har fullgiltig anledning att uppdelat företag som dessa i större och mindre och låta dem inför lagen behandlas olika. Man hänvisar sådana företag, hvilka man anser böra hänföras under rubriken mindre företag, till dessa så kallade registrerade föreningar, hvilka skulle utgöra en, som man säger, vida enklare apparat än aktiebolagen och af den anledningen bättre lämpa sig för de mindre företagen. Men jag får säga, att den apparat, som utgöres af dessa registrerade föreningar, är verkligen icke heller den så synnerligt enkel. Dermed vill jag dock icke uttala något klander öfver derom föreslagna bestämmelser; det är ju möjligt att de icke kunna göras mera enkla och kortfattade. Men å andra sidan må framhållas, att det är en väsentlig skilnad mellan de båda sätten att utföra verksamhet under form af aktiebolag eller under form af en sådan registrerad förening. Hvertill kommer, att det finnes uppgifter, som icke kunna vinnas på föreningsvägen, emedan dessa föreningar i denna lag fått för sig utstakad en viss verksamhet företrädesvis af ekonomisk art.

Eu talare på elfsborgslänsbanken hänvisade till att äfven med här föreliggande lagförslag det vore möjligt att få till stånd bolag, som icke hafva större inbetaldt aktiekapital än 5,000 kronor, därför att enligt några af honom åberopade lagrum finnes icke någon fullkomlig garanti för att aktiebeloppet blefve till fullt inbetaldt. Om sålunda aktiekapitalet vore bestämdt till 10,000 kronor, vore det möjligt att det icke blefve mer än hälften eller 5,000 kronor som inbetaltes. Det synes mig dock som kammaren icke bör taga synnerligt intryck af detta sätt att argumentera, ty det är ju att hänvisa till ett kringgående af lagen. Femte §:en säger ju uttryckligen, att aktiekapitalet skall inom ett år efter bolagets bildande vara till fullt inbetaldt. Och om lagen sedermera icke innehåller några bestämda garantier för att aktiekapitalet blir till fullt inbetaldt, så är detta möjligen en brist i lagen, men ingalunda en omständighet, som berättigar hänvisa därtill, att aktiebolag med endast 5,000 kronors aktiekapital skulle enligt denna lag kunna bildas.

En ärad utskottsledamot har sagt, att man kan ju enligt förslaget hos Kongl. Maj:t utverka sig rättighet att bilda aktiebolag med lägre kapital än 10,000 kronor. Ja, detta är visserligen en utväg, men då man nu i detta lagförslag befriat Kongl. Maj:t från all befattning med aktiebolags bildande, kan jag icke förstå, hvarför man skulle besvära

*Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)*

Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)

Kongl. Maj:t med en pröfning i sådana fall. Och icke heller kan jag förstå, hvarför man för dessa delegare i smärre företag skall försvåra möjligheten att bilda aktiebolag. Hvarför ålägga dem denna ytterligare skyldighet att ingå till Kongl. Maj:t och begära att få bilda ett aktiebolag med lägre kapital än 10,000 kronor. Icke är detta något sätt att tillgodose och främja de små företagen, att försvåra formaliteterna för företagets bringande till stånd.

Det synes mig därför, att man utan all tvekan bör kunna ansluta sig till det förslag, som blifvit väckt derom, att minimikapitalet nedsattes till 5,000 kronor och aktiens belopp till 10 kronor. Beträffande yrkandet om återremiss har jag ingenting att deremot invända, men vill för min del förklara mig beredd att omedelbart rösta för det af herr Bergström framställda yrkandet.

Med herr Themptander förenade sig herrar *John Olsson, Forsell, Eriksson* i Bäck, *Göransson, Ola Bosson Olsson, Sälling, Nordin* i Sättna, *Anderson* i Hasselbol, *Olsson* i Kyrkebol, *Norman, Kardell, Lindgren, Svensson* från Karlskrona, *Lillichök, Berg, Johansson* från Stockholm, *Wavrinisky, G. Ericsson* från Stockholm, *Ekman, Hansson* i Solberga, *Waldenström, Truedsson, Zotterman, Nilsson* i Skrafvelsjö, *Persson* från Arboga, *Hansson* i Berga, *Andersson* i Ölsund, *Johnsson* i Bollnäs, *Hammarström, Elis Nilson, Thor, Göthberg* och *Nilson* från Lidköping.

Herr Jonsson i Hof yttrade: Jag ber till en början få uttala den meningen, att vigten af den ändring, som här är föreslagen, icke synes mig vara så stor som man sökt göra den, ty, så vidt jag kan finna, skall det blifva i ytterst sällsynta fall man, med de tunga former, som denna lag i sjelfva verket har för att bilda aktiebolag, sätter i fråga att bilda dylika bolag med lägre kapital än 10,000 kronor. Men å andra sidan kan jag äfven medgifva det, att det kanske är lika praktiskt att sätta minimigränsen så lågt, som man anser på något sätt nödigt, och i stället borttaga den bestämmelse, som förekommer i slutet af paragrafen, eller att Konungen för särskilda fall kan medgifva undantag. Det kan ju möjligen ur denna synpunkt vara mera praktiskt, att lagen får hafva tillräckligt utrymme för att lämpa sig efter de särskilda ändamål man med bolagens bildande afser, och att i stället man slipper den utvägen att för undantagsfall gå till Kongl. Maj:t med begäran att få bilda aktiebolag på andra grunder än lagen angifver. För mig är det fullkomligt likgiltigt, om kammaren bifaller paragrafen i den form, utskottet gifvit densamma, eller sänker minimikapitalet och aktiens valör till den siffra, som man måste anse böra vara den lägsta för bildande af ett bolag under denna form, och den siffran kan jag på inga vilkor anse böra gå under 5,000 kronor, ty skall man sätta i ordning en sådan vidlyftig serie med uppvisningar, uppgifter och inregistreringar etc. för mindre affärer än på 5,000 kronor, då tror jag, att man kommer att bedriva affärer, som icke äro rätt sunda för det allmänna. Jag anser emellertid, att slutorden i paragrafen "utan Konungen för särskildt fall gifver tillstånd dertill" böra utgå,

Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)

så att en minimigräns är gifven, hvarunder ingen får gå, och sedan får man välja uppåt efter omständigheterna.

Då jag nu erfar, att yrkande blifvit framställt både om minimikapitalets nedsättande till 5,000 kronor och aktiens valör till 10 kronor, kan jag icke finna att en återremiss är behöflig, utan man skulle ju gerna kunna biträda detta yrkande med det tillägg likväl, att de af mig nyss citerade slutorden måtte ur paragrafen utgå.

Jag skall således be att få göra det yrkandet, att sista punkten i 3:dje paragrafen måtte erhålla följande lydelse: "*Ej må aktiekapitalet eller, der det ej är till visst belopp bestämdt, minimikapitalet sättas lägre än femtusen kronor eller aktie lyda å mindre belopp än tio kronor.*" Och dermed punkt. Resten af paragrafen skulle då falla bort.

Herrar *Olsson* i Sörnäs, *Olsson* i Mårdäng, *Alsterlund* och *Ekströmer* instämde häruti.

Herr *Bergström*: Herr talman! Jag skulle för min del icke hafva något emot att instämma i det af den föregående talaren nu framställda ändringsförslag om borttagande af de sista orden i paragrafen: "utan Konungen för särskildt fall gifver tillstånd dertill", under förutsättning nemligen, att det af mig väckta förslaget om siffrornas nedsättande verkligen blefve Riksdagens beslut. Men det torde, såsom åtskilliga talare här framhållit, med ganska stor sannolikhet kunna antagas, att man vid en blifvande sammanjemkning skall komma till högre siffror än de af mig föreslagna, och under den förutsättningen synes det mig, att den af utskottet tillstyrkta satsen: "utan Konungen för särskildt fall gifver tillstånd dertill" verkligen bör kvarstå.

Det är på denna grund jag tillåter mig vidhålla mitt yrkande.

Herr *Themptander*: För min del skall jag be att få ansluta mig till det af herr *Jonsson* i Hof nyss framställda yrkandet.

Den argumentation, jag använde, då jag nyss hade ordet, torde hafva tydligen gifvit vid handen, att jag ansåg bestämmelsen om öfverlemnande åt Kongl. Maj:t att bestämma, när lägre aktiekapital och lägre aktiebelopp skulle få användas, vara mindre lämplig, och jag anser därför också ändamålsenligast, att man ur paragrafen utesluter allt stadgande derom.

Herr *Bergström* yttrade en viss farhåga, att svårigheterna skulle ökas vid en blifvande sammanjemkning, om man nu antog herr *Olof Jonsson*s förslag. Till denna farhåga tror jag för min del icke, att det gifves fullgiltig anledning. Ty då Första Kammaren sannolikt kommer att bibehålla nämnda strof om Kongl. Maj:ts pröfningsrätt, enär den återfinnes både i Kongl. Maj:ts proposition och utskottets förslag, får kammaren ju tillfälle att åter pröfva den saken, när sammanjemkningsförslaget inkommer, äfven om denna strof nu uteslutes ur Andra Kammarens beslut.

Jag anhåller därför, såsom sagdt, att få ansluta mig till det af herr *Olof Jonsson* framställda yrkandet.

Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)

Herr John Olsson: Ehuru jag redan instämt med herr Themptander i hans anförande, skall jag, då jag anser, att den af herr Olof Jonsson nyss framställda anmärkningen eger fullkomlig befogethet, nu anhålla att få instämma i det af herr Olof Jonsson gjorda yrkande, hvilket också biträdts af herr Themptander.

Härmed var öfverläggningen slutad; och efter det herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkanden, som derunder förekommit, blef paragrafen af kammaren godkänd med den ändring, som af herr Olof Jonsson under öfverläggningen föreslagits.

§ 4 var så lydande:

Å aktierna skola utfärdas bref. Sådant bref skall ställas till innehafvaren eller till viss man och angifva ordningsnummer å den eller de aktier, hvarå det lyder.

Aktiebref må ej utgifvas, innan bolaget registrerats och full betalning blifvit erlagd för den eller de aktier, hvarå brefvet lyder.

Utgifves dessförinnan bevis om rätt att vinna delaktighet i bolaget (promess) eller om verkställd inbetalning å aktie (interimsbevis, interimsqvitto), skall sådant bevis ställas till viss man.

I en inom Första Kammaren väckt motion, n:o 24, hade herr Alb. Anderson beträffande denna § föreslagit, dels att orden "till innehafvaren eller" uteslutas ur första stycket, dels tillägg af ett nytt (fjerde) stycke, så lydande: "På särskild pröfning af Konungen skall i hvarje fall bero, huruvida utländsk undersäte må vinna inträde såsom delegare i aktiebolag", dels slutligen af förstnämnda förslag föranledda ändringar i 8, 18, 27, 69 och 81 §§ af Kongl. Maj:ts förslag, hvarjemte motionären anhållit, att vederbörande utskott måtte vidtaga öfriga förändringar, som i anledning af hans framställda förslag kunde finnas behöfliga i de till den kongl. propositionen hörande lagförslag.

Efter föredragning af paragrafen anförde:

Herr Ohlsson från Vexjö: Som kammarens ledamöter behagade finna, har utskottet i likhet med Kongl. Maj:t föreslagit, att aktiebref skola kunna utställas icke blott till viss man, utan äfven till innehafvaren. Det i detta afseende nu föreslagna stadgandet är visserligen icke nytt, ty det öfverensstämmer i allo med gällande föreskrift i kongl. förordningen angående aktiebolag den 6 oktober 1848. Och åtskilliga skäl kunna ju också utan tvifvel anföras till stöd för en bestämmelse om att aktier må kunna utställas till innehafvaren. Så kan man ju säga, att ur *principiel* synpunkt ingenting kan vara att deremot erinra, ty, såsom vi alla veta, utgör det inbetalda kapitalet kreditbasis för aktiebolaget, och aktieegarne personligen eller deras större eller mindre betalningsförmåga spela i detta fall icke någon som helst rol. Ur *kommersiel* synpunkt är det påtagligen fördelaktigt och beqvämt, att bolagsaktier kunna vid försäljning, pantförskrifning och slika tillfällen

*Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)*

gå ur hand i hand, utan att öfverlåtelse behöfver ske samt anmälan härom göras hos bolaget för anteckning å aktiebref och i registerbok. Ur *historisk* synpunkt kan man kanske äfven med något fog åberopa och erinra, att några särdeles anmärkningsvärda olägenheter hittills icke försports deraf, att aktiebolagen under snart 50 års tid haft rättighet att utställa sina aktier till innehafvaren. Men alla dessa nu berörda och öfriga likartade synpunkter förefalla mig vara af väsentligen underordnad betydelse gent emot de synnerligen viktiga skäl, som ur skatte-teknisk synpunkt oafvisligen peka derhän, att bolagsaktier skola ställas till viss man. Få torde väl inom denna kammare de vara, hvilka icke full väl inse, att Riksdagen måste inom en snar framtid i vidsträcktare mån än hittills anlita den direkta beskattningen för fyllande af de allt jemt växande statsutgifterna. Tydligt och klart torde väl också vara, att man dervid i främsta rummet kan och bör taga i anspråk den mest bärkraftiga skattekällan, den fonderade inkomsten eller med andra ord inkomsten af samlad kapitalförmögenhet, kapitalet må nu vara placeradt i aktier, obligationer eller andra ränte- och vinstbärande papper. Och, mine herrar, i våra aktiebolag äro placerade kapitaltillgångar, som för våra förhållanden och ur skattesynpunkt måste tillmätas mycket stor betydelse. Jag har i detta hänseende verkställt sannolikhetsberäkningar och dervid kommit till det resultat, att blott och bart uti de nu inom landet befintliga aktiebolagen uppgår sammanlagda aktiekapitalet till öfver 1,250,000,000 kronor, d. v. s. mer än 1 $\frac{1}{4}$ milliard. Jag hemställer till herrarne, huruvida det kan vara med statens blifvande skatteintressen förenligt att nu godkänna ett lagstadgande, som gör det möjligt för dessa redan förefintliga och framdeles tillkommande milliarder aktiekapital att dölja sig under anonymitetens skyddande täckmantel. Visst och säkert är, att försummas nu det gynsamma tillfället att ändra lagstiftningen i detta afseende, har man dermed också bibehållit och slagit fast ett af de i allt fall för många hinder, som försvåra vidtagandet af tidsenlig rättvisa och effektiva reformer inom vårt skatteväsen. Ty hvarken genom obligatorisk själfdeklaration eller annorledes skall man på tillfredsställande sätt kunna undanrödja de olägenheter, som alltid varda förbundna dermed, att de enskilde samhällsmedlemmarnes verkliga skatteförmåga — verkliga inkomst — icke kan i görligaste mån tillförlitligen utredas och beräknas.

Slutligen tillåter jag mig fästa herrarnes uppmärksamhet på den af herr Albert Anderson i Första Kammaren väckta motionen i hvad densamma afser aktiebolags besittning af fast egendom. Som vi alla väl veta, är det här i landet icke tillåtet för utländsk man att besitta fast egendom med mindre, än att Kongl. Maj:t dertill lemnat tillstånd. Inom denna kammare finnes säkerligen ganska många, som kanske icke så alldeles utan fog hysa vissa betänkligheter gent emot aktiebolagens vidtomfattande förvärf af fast egendom, särskildt jord- och skogsegendom i de norrländska provinserna. Dessa betänkligheter skulle nog blifva vida större och för visso mera befogade, om det visade sig, att under aktiebolags förklädnad en allt för stor del af landets fasta egendom och industri så småningom och helt oförmärkt komme att

Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)

glida öfver i utländska, för vårt lands utveckling och förkofran i stort sedt likgiltiga kapitalisters händer.

Jag tror därför, att äfven ur denna synpunkt fullt giltiga politiska skäl äro för handen att nu tillse, att bolagsaktier ställas till viss man, så att det blir möjligt att i tid öfverskåda ställningen och dermed också möjligt att i tid vidtaga de åtgärder, som af förhållandena i detta afseende till äfventyrs kunna påkallas.

Huru jag än ser saken, är det för mig aldeles uppenbart, att de tungt, ja, mycket tungt vägande skälen kraftigt tala för, att aktier ställas till viss man, och att de skäl, som kunna göras gällande för den meningen, att aktier må kunna utställas äfven till innehafvaren, äro af vida mindre vikt och betydelse. Och här, såsom alltid, böra väl de små intressena vika för de stora, ett fåtal enskildes intressen måste underordnas stora och viktiga statshänsyn.

Herr talman! Jag yrkar, på grund af hvad jag nu anfört, att den förevarande 4 § må varda till utskottet återförvisad för att omarbetas i det syfte, jag nu framhållit.

Häruti instämde herrar *Petri, Alsterlund, Åkerlund, Mallmm, Boëthius, Svensson* från Karlskrona, *Lilliehöök, Gustaf Ericsson* från Stockholm, *Wavrinsky, Bromée, Odqvist, Eriksson* i Bäck, *Olsson* i Kyrkebol, *Persson* i Killebäckstorp, *Ola Bosson Olsson, Svensson* i Olseröd, *Ivar Månsson, Olsson* i Ornakärr, *Petersson* i Boestad, *Swartling, Zetterstrand, Johansson* i Berga, *Rydberg, Jansson* i Djursåtra, *Wallbom, Eriksson* i Elgered och *Eriksson* i Qväcklingen.

Herr Lundell yttrade: Jag skall endast be att få yttra några ord om denna fråga ur skatte-teknisk synpunkt. Jag kan nemligen icke finna, att det ur denna synpunkt har någon betydelse, om aktierna ställas på innehafvaren eller på viss man. Ty om genom bevillningsförordningen bestämmes, att aktier skola beskattas dubbelt, d. v. s. att bolaget först beskattas för sin verksamhet samt derefter aktieegaren beskattas i sin hemort för den inkomst han har i utdelning af sina aktier, så behöfver man för denna orsaks skull endast till bevillningsförordningen göra det tillägg, att bolag skall vara skyldigt att föra register öfver de personer, som i bolaget uppburit utdelning på aktierna samt stadga samma skyldighet för bolagen att till vederbörande taxeringsmyndighet i den ort, der aktieegaren eller utdelningstagaren har sin bostad, öfersända enahanda uppgift om utdelningsbeloppet och personen som uppburit densamma, som det nu åligger ett bolag att lemna rörande dess tjenstemäns löner m. m. På detta sätt går det ganska lätt för sig att beskatta aktieegarne. Deremot kan det vålla svårigheter att endast af registreringen öfver aktieegarne hos bolaget sluta sig till hvilka aktieegarne äro, som böra beskattas, då en aktie, äfven om den är stäld på viss man, kan byta om egare flera gånger under loppet af ett år. För öfrigt är det mycket lättare att beskatta aktier än obligationer eller kapital i öfrigt, hvadan, äfven om vi skulle besluta oss för ett sådant skattesystem, som den siste talaren omnämnde eller dubbel beskattning af aktier, detta icke skulle möta någon svårighet

för en sådan anordning derigenom att aktierna ställas på innehafvaren. I afseende på den omständigheten synes man alltså kunna lemna bolagen frihet att sjelfva bestämma, huru aktierna skola utställas.

*Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)*

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Östergren: Den ärade talaren från Vexjö har framställt yrkande om återremiss af 4 § för att få bifall till det förslag, som framstälts af herr Albert Anderson i hans motion. Bemälda motionär har yttrat, att den nu förevarande 4 § måtte ändras sålunda, att aktier icke skulle kunna utställas till innehafvaren och så att utländsk undersåte icke utan särskildt medgifvande af Kongl. Maj:t skulle kunna ingå såsom delegare i aktiebolag. Såsom motiv för detta sitt yrkande har motionären anförd, att olägenheter och förvecklingar uppstå deraf, att aktiebolag, som ega vidsträckt områden inom vårt land, till en del eller hufvudsakligen bestå af utländske undersåtar, och att kontroll huru härmed förhåller sig för närvarande icke är möjlig.

För min del anser jag, att den i 1848 års förordning om aktiebolag meddelade tillåtelsen att utställa aktier till innehafvaren ingalunda varit skadlig, utan tvärtom till gagn för vårt land, ty derigenom har det varit möjligt att anskaffa utländskt kapital till större, och för affärsverksamhetens utveckling viktiga, företag. Jag har af en förteckning på bolag, som blifvit bildade före år 1875, inhemtat, att Kongl. Maj:t före sistnämnda år fastställt bolagsordningar för icke mindre än 28 bolag, som haft till ändamål byggandet af enskilda jernvägar. I alla dessa 28 bolagsordningar har det meddelats föreskrifter, att aktierna skulle ställas till innehafvaren. Sammanlagda beloppet af aktiekapitalen för dessa 28 bolag uppgick till 88 millioner kronor, och sannolikt är, att en icke obetydlig del af materielen till bolagens jernvägar anskaffats från utlandet och liqviderats med till innehafvaren ställda aktier i bolagen. Om bolagen icke haft denna utväg att skaffa sig utländskt kapital, skulle åtskilliga af dem aldrig kommit till stånd. Jag har härmed velat fästa uppmärksamheten på, att ett mindre kapitalstarkt land såsom Sverige kan hafva en verklig fördel af att aktier få ställas till innehafvaren.

Den nästföregående talaren medgaf, att någon synnerlig olägenhet hittills icke försports deraf, att aktier varit ställda till innehafvaren. Men han anförde ett nytt, af motionären ej anfördt skäl för bifall till motionen, det nemligen, att borttagandet af rättigheten att utgifva aktier till innehafvaren skulle påkallas af hvad han kallade skatte-tekniska synpunkter. Jag vet, att fråga är väckt om sådan ändring i bevilningsförordningen, att särskild beskattning för aktieegares inkomst af aktier skall införas; och det är förmodligen för kontrollens skull som man vill hafva alla aktier ställda till viss man. Det synes mig dock vara olämpligt att grunda ett civilrättsligt lagstadgande på en möjligen blifvande skattelagstiftning. Är det nödigt att lägga särskild skatt på aktier, lär det väl finnas utvägar att, när ett sådant beslut fattas, meddela nödiga kontrollbestämmelser, och förslag i den riktningen är ju gjordt, nemligen om införandet af obligatorisk sjelfdeklaration. Jag fattar icke riktigt, hvad man ur skatte-teknisk hänsyn egentligen

Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)

åsyftar med borttagandet af den äfven i utlandet allmänt medgifna rättigheten att ställa aktier på innehafvaren. Blifver det nödigt att utfärda en sådan lag, så måste det väl också förbjudas att utfärda obligationer och skuldsedlar till innehafvaren. Den, som utlånat penningar mot obligationer eller skuldsedlar, skulle ju, enligt den föreslagna bevillningsföreläggningen, erlägga skatt för den inkomst, han har af utlånta kapitalet. Att af skatte-tekniska skäl ändra uråldriga bestämmelser i civillagen kan emellertid hafva nu oberäkneliga följder. Jag har velat fästa uppmärksamheten äfven härpå.

Herr Falk: Herr talman! Den ärade representanten från Vexjö talade för denna paragrafs förändring i det hänseendet, att rättigheten att ställa aktier till innehafvaren skulle borttagas; den väsentliga grunden för sitt yrkande hemtade han från beskattningssynpunkt. Dervid uttalade han den mening, att ingen inkomst bör i högre mån beskattas än den af samladt kapital. Deri gifver jag honom för min del fullkomligt rätt. Ingen inkomst bör kunna vidkännas beskattning i högre grad, i regel naturligtvis, än den inkomst, som härrör ur samladt kapital. Men då han särskildt fäste sig vid aktiekapitalen i detta fall såsom representerande samladt kapital, torde jag knappast behöfva fästa uppmärksamhet vid, att det *samlade* kapital, som ligger i aktiebolagen, alldeles icke får beräknas till det belopp, som den ärade talaren gjorde, eller att det *samlade* kapitalet skulle uppgå till samma belopp som sjelfva aktiebolagens kapital. Ty det lär väl icke vara någon hemlighet, att, om icke största delen, så åtminstone en väsentlig del af det kapital, som ligger nere i aktier, ingalunda är samladt kapital, enär aktierna antagligen äro till mera än halva antalet belånade. Detta är således icke samladt kapital, från min synpunkt sedt åtminstone, och jag förmodar, att flere dela den uppfattningen. Hvarför vill han nu, från beskattningssynpunkt sedt, icke vidare medgifva rättighet att ställa aktier till innehafvaren. Jag förmodar, att han närmast tänkt på den ifrågasatta dubbla beskattningen af inkomst af aktiebolag. I nuvarande stund är hvarje aktiebolag skyldigt att till vederbörande beskattningsnämnd lemna fullständiga och exakta utdrag ur sina räkenskaper, ett fullständigt bokslut. Om icke beskattningsnämnden anser detta vara fullkomligt öfverensstämmande med verkliga förhållandet, om den misstänker, att det ligger någonting bakom, som icke blifvit för beskattningsnämnden bekant, har den helt enkelt rättighet att icke godkänna detta räkenskapsutdrag, utan antingen infordra fullständiga räkenskaper eller sätta kapitalvinsten för året betydligt högre. Men ligger det någon rättvisa deri, att, då det är fråga om åstadkommande af ett nytt, rättvist beskattningssystem, ett aktiebolag och dess delegare skola beskattas först och främst efter aktiebolagets behållna årsinkomst och derutöfver efter hvarje särskild aktieegares inkomst af bolaget? Den frågan torde kanske blifva något svår att besvara. Man kan ju, om man har magt dertill, göra det. Men det torde väl knappast vara skäl att samtidigt tala om rättvisa. Jag vill för öfrigt, då den ärade talaren nämnde det samlade kapitalet och dess afkastning, ställa den frågan till honom och till dem, som

kanske med honom öfverensstämma, huruvida icke lika stort kapital är nedlagdt i obligationer. *Obligationer* äro dock ett *verkligen samladt kapital*. Der hänger det icke så tillsammans, att kapitalet liksom aktiebolagskapitalet kan existera i dag och om ett eller annat år vara borta. Det är verkligen samladt kapital. Huru vill han komma åt blott *enkel* beskattning der? Der är det den enskilde personen och icke korporationer, som ega det samlade kapitalet, hvilket i de flesta fall skall gå fritt för beskattning, så vida det icke kan åtkommas genom lag om sjelfdeklaration. Att således förbjuda utlemnandet af aktier till innehafvaren på den grund, att de skulle vara ur beskattningssynpunkt skadliga, kan jag icke godkänna. Hvad deremot yttrades om herr Andersons i Första Kammaren väckta motion kan hafva sina sidor. Om den anmärkningen vill jag för närvarande icke yttra mig.

Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)

Herr Jonsson i Hof: Herr talman, mine herrar! Jag hemställer till kammaren, huruvida den omständigheten, att den förste talaren i ordningen såsom ett af de skäl, som han angaf för sitt yrkande, omnämde den skatte-tekniska synpunkten, var af den stora räckvidd, att man sedermera under öfverläggningen bör komma att helt och hållet egna sig åt frågan om en ny bevillningsförordning, och om det ämnet är det, hvarmed vi för närvarande hafva att sysselsätta oss, eller om detta icke är lagen om aktiebolag. Jag tror således, att man icke bör sväfvat ut vidare, än omständigheterna här kräfvat. Jag skall icke om denna detalj yttra mera än att helt enkelt hemställa till herr Lundell, huruvida han tror att man i en bevillningsförordning eger rätt att föreskrifva, att aktiebolagen skola registrera utdelningarne till aktieegarne eller om han tror att man kan blanda ihop i en bevillningsförordning saker, som icke på minsta sätt höra dit. Det tror jag skall utgöra ett tillräckligt svar på hans tanke, om man skall gå den vägen.

Den frågan åter, mine herrar, huruvida aktier fortfarande böra få ställas till innehafvaren eller ej, den har visserligen den innebörd, som af motionären, herr Andersson, angifvits. Men jag tror, att den derjemte äfven innebär annat. Skälet, hvarför aktier förut stälts till innehafvaren och vil förfarande skola göra det, är egentligen det, att dessa aktier äro lämpligare affärspapper, än om de äro ställda på viss man. Den omständigheten, att dessa papper kunna löpa i hvarje mans hand, utan att någon anmälan till bolagsstyrelsen erfordras, gör, att dessa papper hafva en mycket bekväm art i sig sjelfva, så att de kunna löpa genom femtio eller hundra händer på ett år, om det så är. Men är det skälet verkligen så starkt, att, när man sammanställer det med de invändningar, som kunna göras i det fallet, det verkligen är hållbart. Vi få icke glömma att jente den bekvämligheten hos aktiepapper att de löpa lätt, hafva de en olägenhet, som jag tror vara mera afsevärd. Det är nemligen den, att, när ett bolag bildas, och aktierna ställas till innehafvaren, det mycket ofta händer, att det är fråga om en spekulationsverksamhet att förtjena på sjelfva aktierna. Man ställer till på olika sätt för att få höga utdelningar i bolaget. Denna höga utdelning lägges till grund för bedömandet af aktiernas värde i allmänna marknaden. När man har vunnit det äsyftade målet, säljer

Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)

man aktierna, och köparne blifva sedan de, som få draga väfven. Det är ett sätt att underhjelpa de s. k. gründer-affärerna, som särskildt i utlandet med rätta mycket klandrats; och jag tror, att man skall kunna framvisa exempel på enahanda verkningar äfven hos oss. Detta är således ett skäl, som enligt min mening verkar derhän, att man må taga bort rätten att ställa aktier till innehafvaren.

Jag skall be att få påpeka äfven en annan omständighet, som förtjenar att noga beaktas. Såsom bekant, har man i lagen rörande tillverkning af bränvin etc. infört förbud för vissa personer inom samhället att sysselsätta sig med denna näring. Detta tror jag också vara fullkomligt riktigt. Men derigenom att det är tillåtet att ställa aktier till innehafvaren och på sådant sätt låta dem löpa i hvar mans hand, utan att någon vet, hvem som innehar dem, kunna sådana personer, i fall de skulle vilja kringgå lagen, lätteligen lägga sig till med ett flertal aktier just i en sådan affär, som lagen förbjuder dem att idka. Är detta någon princip i lagstiftningen att på ena stället införa ett förbud, som är berättigadt, men på det andra stället öppna luckor, hvarigenom förbudets annullerande möjliggöres? Jag säger icke detta därför, att jag eger kännedom om att tillämpningen gått i denna riktning — det tror jag icke varit händelsen — men jag säger det därför, att det gifves en *möjlighet* att tillämpa aktiebolagslagen på detta sätt, och det bör väl ändå ega någon betydelse, då man stiftar en ny lag i detta hänseende.

Jag vill gerna medgifva, att bestämmelsen i vår gamla aktiebolagslag derom, att aktier få ställas till innehafvaren, har kunnat medföra den fördelen, att utländska kapitalister lagt ned penningar i företag inom vårt land, särskildt i jernvägsbyggnadsändamål. Men jag vågar också påstå, att med utländska penningar bildats aktiebolag, som man helst skulle sett icke ha kommit till stånd. Man kan icke säga, att det är till fördel för landets näringslif, om utländska kapitalister köpa in hundratusentals tunnland mark och der bedrifva sågverksrörelse, hvaraf vinsten går i de utländska kapitalisternas fickor och icke stannar inom landet. Jag tror, att dessa affärer lika framgångsrikt och lika väl skulle ha bedrifvits, derest det icke funnits möjlighet för dessa utländska aktietecknare att slå under sig dem. Och jag ber kammaren lägga märke till att utvecklingen af särskildt denna affärsbransch inom landet går mer och mer derhän, att just dessa starka utländska kapitalister undan för undan slå under sig stora verk med vidsträckta skogsområden och hemman, och att ett förbud mot aktiers ställande till innehafvaren åtminstone skulle medföra den fördelen, att de utländska kapitalisterna nödgades gå in till Kongl. Maj:t och begära tillstånd att få besitta aktierätt.

Jag tror emellertid icke, att det är behöfligt att i enlighet med herr Albert Andersons förslag i sjelfva aktiebolagslagen inrymma bestämmelser i detta syfte. Jag föreställer mig, att de allmänna bestämmelser, som för öfrigt äro gällande, skola vara fullt tillräckliga, utan att man rycker in något härom i sjelfva lagen. Men om sjelfva hufvudsyftet med herr Ohlssons yrkande, att nemligen paragrafen bör återremitteras för att få borttagen denna rätt att ställa aktier till

innehafvaren, är jag med honom fullkomligt ense, och jag ber att på det varmaste få tillstyrka kammaren att återförvisa paragrafen i sådan syftning.

*Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)*

Man skulle visserligen kunna säga, att rörande denna paragraf ett yrkande om en direkt ändring skulle kunna göras, och att därför en återremiss vore obehöflig. Men då denna paragraf hänger tillsammans med flera andra paragrafer, som också böra ändras, derest den nu föreslagna förändringen vinner kammarens godkännande, torde det vara lämpligast att återremittera paragrafen. Jag instämmer därför i herr Ohlssons yrkande.

I detta yttrande instämde herrar *Truedsson, Larsson* från Upsala, *Holmgren, Kihlberg, Persson* i Rinkaby och *Gyllensvärd*.

Vidare anförde:

Herr John Olsson: Herr talman! För min del ber jag äfven att få instämma i det yttrande, som afgafs af talaren från Vexjö, äfvensom i den senaste talarens yrkande, men jag undrar, om med hänsyn till det resultat, som de båda talarne ville vinna, det är klokt att endast återremittera paragraferna. Ty derigenom kan man möjligen riskera, att icke någon annan hemställa sedermera inkommer till kammaren, än att kammaren ville fatta beslut i saken, och då stode vi fortfarande på samma punkt.

Det har visserligen af den senaste talaren invändts, att det finnes flera andra paragrafer, som med denna stå i förbindelse och som också borde återremitteras för att syftmålet måtte vinnas. Men jag tror, att det icke finnes något hinder att, om man nu bestämmer sig för en viss formulering af denna paragraf, likväl sedermera återremittera de paragrafer, hvilkas lydelse kunna finnas vara beroende af lydelsen utaf denna paragraf.

På dessa skäl tillåter jag mig vördsamt hemställa till kammaren att besluta att antaga 4 § med den förändring, att i stället för orden "till innehafvaren eller till viss man" insättas orden "till viss person".

Derigenom vinnes det syfte, som jag i likhet med de föregående talarne önskar vinna, och kammaren är oförhindrad att, när sedermera föredragas de paragrafer, som kunna vara beroende af lydelsen utaf denna paragraf, återremittera desamma för att få dem mera i öfverensstämmelse med sagda paragraf. Jag tror, att det är lämpligt, att kammaren gör ett bestämt uttalande i saken, så att Första Kammaren vet hvad den har att rätta sig efter, och jag hoppas, att detta uttalande må blifva så allmänt och så enhälligt, att Första Kammaren anser sig böra gifva efter i denna punkt.

Herr Höglund: Herr talman, mine herrar! Den näst siste talaren har visserligen sagt, att frågan om bevillningen borde ligga utanför denna diskussion, och i sak vill jag gifva honom rätt deri, men då denna fråga i alla fall torde komma att inverka på sakens utgång

*Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)*

inom kammaren, må det icke förmenas mig att yttra några ord i detta hänseende.

Jag vill då icke alls yttra mig om det berättigade eller oberättigade uti en dubbelbeskattning af ett i aktieföretag nedlagdt kapital. Denna fråga kan ses från olika synpunkter, och om densamma kunna ju meningarna vara delade. Hvad jag särskildt vill fästa mig vid och hvad man har att hålla sig till är, i hvad mån denna fråga om dubbelbeskattning kan hafva med den nu föreliggande paragrafen i aktiebolagslagen att skaffa. Dessförinnan vill jag dock göra en liten erinran om en omständighet, som kanske icke har fallit många af de herrar, som ifrå för dubbelbeskattning, i ögonen, nemligen den, att med en dylik dubbelbeskattning af kapitalet följer också i viss mån en dubbel kommunal rösträtt för samma kapital; och då nu den allmänna tendensen — och detta icke utan skäl — är den att inskränka den kommunala rösträtten, kan jag icke föreställa mig, att detta vore ett mål, som man ville uppnå, åtminstone icke inom denna kammare.

Det har sagts, att det skulle vara nödvändigt att förbjuda aktiers ställande till innehafvaren för att på detta sätt kunna komma åt att beskatta aktiebolagens utdelning. För min del tror jag det icke. Våra taxeringsmyndigheter, som för närvarande hafva sig uppdraget att åsätta inkomstbevilling, torde hafva lättare att af den skattskyldiges lefnadssätt m. m. sluta sig till hans hela inkomst, än de för närvarande hafva att sluta sig till det inkomstbelopp, för hvilket han skall skatta, då ju totala inkomstbeloppet nu skall minskas med det belopp, som den skattskyldige kan uppbara i form af utdelning på aktier. Särskildt tror jag, att taxeringsmyndigheterna på detta sätt skulle få vida lättare, än de nu hafva, att beskatta de stora aktieinnehafvarne och de stora inkomsttagarne, om hvilkas totalinkomst man ändå har någorlunda lätt att draga slutsatser. — Deremot kan det mycket väl hända, att i sådant fall en och annan af de mindre aktieinnehafvarne, af de mindre kapitalisterna komme att gå fri; men detta vore väl icke heller så stor skada, vare sig i statsfinansiellt eller annat afseende. Vill man dubbelbeskatta aktier, tror jag, att det enklaste sättet vore att stadga en kupongbeskattning på det sätt, att bolagen ålades att till statskassan inbetala en viss del af den utdelning till aktieegarne, de må hafva beslutat. Härigenom blefve beskattningen betydligt säkrare och enklare.

Slutligen ber jag att få påpeka ytterligare en sak, och det är, att verkan af ett förbud mot utgifvande af innehafvareaktier skulle blifva ganska obetydlig, förr än lång tid förrunnit, om man icke låte förbudet få retroaktiv verkan och påbjöde, att alla nuvarande aktiebolag, som hafva innehafvareaktier, inom viss tid skulle hafva sina aktier omändrade och ställda till viss man. Detta är dock en sak, som kan hafva mycket stora svårigheter med sig. Ty för närvarande hafva ungefär 10 procent af alla svenska bolag sina aktier ställda på innehafvaren, och bland dem finnas många af våra allra största bolag, d. v. s. just sådana, för hvilka svårigheterna af ett registers förande blefve störst. Jag vill här särskildt erinra om Skandinaviska kreditaktiebolaget, Stockholms Inteckningsgarantiaktiebolag, Gefle—Dala jern-

vägsaktiebolag och för öfrigt de flesta jernvägsaktiebolagen. Bland dessa ber jag särskildt att få fästa uppmärksamheten vid Skandinaviska kreditaktiebolaget, som enligt uppgift har ett antal af mellan 3 och 4 tusen aktieegare — icke aktier, utan aktieegare, mina herrar! Om vi nu erinra oss, att Stockholms adresskalender innehåller omkring 31,000 adresser, finna vi, att det register, som Skandinaviska kreditaktiebolaget vore tvunget att hålla, skulle till sitt omfång utgöra omkring en tiondel af Stockholms adresskalender. Man kan lätt förstå, mina herrar, huru svårt det skulle vara att hålla ett sådant register och framför allt att få det pålitligt. Och om taxeringsmyndigheterna få ett sådant der långrandigt register, hvad skola de göra med det? De få der uppgift på en massa personer, boende mellan Ystad och Haparanda, och dem skola de taga reda på. Man kan ju icke begära, att ett aktiebolags register skall vara så fullständigt, att det omfattar äfven adresserna. Man kan ändå mindre begära, att, om det finnes adresser angifna, dessa skola vara tillförlitliga. Huru skall man då bära sig åt med ett sådant register? Jag fruktar, att allt för många praktiska svårigheter här skulle yppa sig. Denna väg leder således enligt mitt förmenande icke till målet. I likhet med herr statsrådet och chefen för kongl. justitiedepartementet tror jag, att det är för tidigt att ändra en civillag på grund af en ännu icke utfärdad skattelag. Man bör ej ändra en lag, innan man fått fullt klart för sig, hvilka ändringar som äro erforderliga. Det synes mig därför bättre att vänta med lagens ändrande, till dess man vet hvad som bör ändras. Detta är långt bättre än att nu göra ändringar på måfå, som kanske sedermera befinnas vara dels onyttiga och öfverflödiga, dels otillräckliga.

Herr Olof Jonsson häntydde på det s. k. aktiejobberiet eller rättare gründeriet, som han riktigt karakteriserade såsom en illegitim affärsbransch, bestående uti att man grundade aktiebolag endast i den afsigten att uppdrifva utdelningen för de första åren, att derigenom få aktierna i hög kurs och sedan sälja dem med största möjliga vinst. Jag tror ej, att denna illgitima affärsbransch röner synnerligen stark uppmuntran deraf, att aktierna äro ställda på innehafvaren. Jag tror, att densamma praktiserats och praktiseras i lika stor utsträckning med aktier ställda till viss man, som med aktier ställda till innehafvaren. Jag ber att få erinra om det i stor skala förekommande förhållandet, att aktier, som äro ställda till viss man, cirkulera som handelsvara man och man emellan med blanko-endorsement. Det är en sak, som icke kan förbjudas; det är nödvändigt för att aktierna skola kunna pantsättas. På annat vilkor än att aktierna äro endosserade in blanko tager icke en bank dem som hypotek.

Vidare yttrade herr Olof Jonsson, att bränvinslagens förbud för på visst sätt qualificerade personer att drifva den näringen skulle blifva illusoriskt. Ty sådana personer, som icke få idka dylik näring, skulle då kunna göra det genom att köpa till innehafvaren ställda aktier i dylikt bolag. Det är sant, att de ej kunna förmenas att innehafva dylika aktier. Men det är ej meningen, så vidt jag förstår, med nämnda lagbud att hindra dem att placera sin egendom på det ena eller andra sättet. utan meningen är att hindra dem från att sköta

*Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)*

Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)

en dylik affärsrörelse. Och då det förbudet torde ega tillämplighet på styrelsemedlemmarne i dylika bolag, blir nog detsamma fullt effektivt ändå.

Vidare nämnde herr Olof Jonsson, att genom aktiernas ställande till innehafvaren skulle det vara möjligt för utländske män att förvärfva sig fast egendom i landet utan att söka Kongl. Maj:ts tillstånd, och att på det sättet stora vinstbelopp skulle gå ur landet.

Hvad först den senare saken beträffar, är min öfvertygelse att, om man hade en statistik öfver de utländska penningar, som gått in i landet och nedlagts i aktieföretag, och de penningar, som ur landet gått ut i form af vinstutdelning till utländska aktieegare i svenska företag, skulle man få se, att mycket större belopp gått in i landet än ut ur landet. Ty med högst få undantag kan man säga, att utländska personer, som nedlagt penningar i svenska företag, alldeles icke rosat marknaden, utan i många fall varit utsatta för betänkliga svindlerier och det så, att det rent af bidragit att minska svenska namnets afseende och Sveriges kredit i utlandet.

Hvad åter igen angår den saken, att utländska män skulle komma i besittning af på det viset allt mer sig ökande jordarealer inom landet, så medgifver jag visst, att det är ett önskemål att förebygga sådant, likasom det öfver hufvud taget ur många synpunkter är önskligt, att aktiebolagen ej få alltför stor andel af den svenska jorden. Men jag tror ej, att här är rätta stället att söka förebygga sådant. Man måste gå in på andra områden för att kunna göra det. Och såsom herrarne torde erinra sig från förliden riksdag, pågår ett arbete i den riktningen.

Herr talman! På grund af hvad jag nu yttrat, anhåller jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Restadius: Jag finner icke, att den ifrågavarande framställningen har den stora betydelse, som åtskilliga talare velat tillmäta densamma. Men nog är det ganska underligt, att den fria sjelfbestämningsrätt, som i allmänhet är tillförsäkrad invånarne i Europas stater — med undantag möjligen af Ryssland — icke skulle få tillerkännas svenske män. Anledningen dertill skulle vara af tvåfaldig beskaffenhet. Man fruktar nemligen att genom att tillåta användandet af till innehafvaren ställda aktier gå miste om de fördelar, som afses med 1829 års kongl. kungörelse, i det utländingar ej utan Kongl. Maj:ts tillstånd skola få förvärfva och besitta fast egendom i riket. Man fruktar vidare, att hinder skulle uppstå för uppnåendet af den dubbla beskattningsrätt på aktier, som många eftertrakta.

Hvad den förra frågan angår, är det åtminstone visst, att sedan 1848 hafva innehafvareaktier varit i svensk lag tillåtna, utan att någon föregående talare kunnat anföra ett enda exempel, då härigenom olägenheter uppstått, derigenom att utländingar kommit i besittning af dylika aktier. Tvärtom kan det påvisas — jag skulle kunna framdraga enskilda exempel derpå — att genom en sådan lag utländska penningar indragits i Sverige till mycken förmån för stora företag, hvilka utan anlitan af dessa penningar sannolikt icke kommit till stånd.

Hvad åter beträffar det senare skälet, vill jag fästa uppmärksamheten derpå, att i många utländska stater man infört en sådan dubbel beskattning, som här är ifrågasatt, men att i dessa länder icke finnes något förbud emot användningen af innehafvareaktier. I dessa länder hyser man den åsigten, att det är precis lika svårt att få en människa att uppgifva antalet och storleken af de reverser och obligationer hon eger, som af de aktier hon kan innehafva. Kan man ej uppnå det eftertraktade målet genom sjelfdeklaration — sannerligen man kommer det i någon mån närmare genom införandet af ett sådant förbud, som nu är ifrågasatt! Det kan ju hända hädanefter såsom hittills, att, der jag har en på viss man ställd aktie, denna öfverlåtes in blanko på en annan innehafvare utan att denne låter sig i boken inregistreras. Då har man precis lika litet reda på innehafvaren som nu.

Jag vet ej, om den senaste talaren yttrade något om de penningbelopp, som genom dubbel beskattning möjligen skulle kunna inflyta. Men jag ber att få nämna, att enligt den stora skattekomiténs förslag skulle skatten på den utdelning, som verkligen gifves, belöpa sig till ungefär 180,000 kronor; det är naturligtvis både för innehafvareaktier och till viss person ställda aktier. Af innehafvareaktier skulle man kunna erhålla ett belopp af högst 25 à 30,000 kronor. Men fråndrager man de bolag, som tillkommit före den nya ordningen, och hvilka fortfarande blifva berättigade att begagna innehafvareaktier, så skulle, i fall dylika aktier fortfarande komma att användas till lika stort eller snarare ringa procentantal som nu, skatten på dessa aktier uppgå till cirka 8 à 10,000 kronor. Men det är gifvet, att icke alla, som innehafva slika aktier, skola uraktlåta att uppgifva hvad de innehafva. Följaktligen skulle beloppet ej kunna sättas till mer än ett par, tre tusen kronor för dem, som undandraga sig beskattningen i följd af tillåtelsen att begagna innehafvareaktier. Emot detta belopp svarar ej den inskränkning i den fria sjelfbestämmningsrätten, som ligger deri, att man får ställa aktier till hvilken viss person man vill eller till innehafvaren.

Det är på sådan grund som jag, herr talman, anhåller att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Lundell: Jag begärde ordet med anledning af en uppfordran att säga, om jag trodde det vara möjligt att i bevillningsförordningen stadga, att det skall föras register öfver hvilka som erhålla utdelning. Jag tilltror mig icke att precis och direkt yttra mig hvarken för eller emot den omständigheten. Men jag tycker icke det kan vara större svårigheter att i bevillningsförordningen stadga skyldighet för ett bolag att uppgifva till beskattningsmyndigheterna, hvilka som få utdelning af bolaget, än ålägga bolagen att uppgifva löner och inkomster för sina tjenstemän. Vidare, om det skulle behöfva göras ändring i bolagslagen i sammanhang med ändring i bevillningsförordningen, lär det väl, när omständigheterna i bevillningsförordningen dertill föranleda, icke vara något hinder för att, om man då finner skäl dertill föreligga, göra en ändring äfven i bolagslagen, som ålägger bolag att föra dylikt register och lemna uppgifter om utdelningsbelopp och personer som i bolaget lyftat utdelning.

*Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)*

Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)

Herr vice talmannen Östberg: Den förste talaren medgaf i början af sitt anförande, att man principiellt icke kunde hafva något emot, att aktier finge ställas till innehafvaren. Men det är ej nog dermed. Förhållandet är — jag ber att få erinra derom — att det länge varit tillåtet i Sverige att ställa aktier till innehafvaren, och detta är vanligt inom hela Europa och i de flesta länder genom lagstiftningen tillåtet.

Under sådana förhållanden bör man hafva bra starka skäl för att komma fram med yrkande, att denna gamla rättighet skall upphävas. Kongl. Maj:t har ej föreslagit någon rubbning deri. Utskottet har ej heller ansett så viktiga skäl föreligga, att man borde gå ifrån det kongl. förslaget.

Hvilka äro då de skäl, man anser så tungt vägande?

Herr Olof Jonsson yttrade, att man genom att låta aktier ställas till innehafvaren skulle gifva stark uppmuntran åt gründerväsendet. Jag tror icke, att han har rätt deri. Jag tror icke, att erfarenheten i vårt land bestyrker detta påstående. Så vidt jag förstår, går det lika lätt att utöfva en sådan affärsverksamhet, om aktierna äro ställda på viss man, som om de äro ställda på innehafvaren. På senare tider har i Sverige allt mindre förekommit, att aktiebolag bildats med aktier ställda till innehafvaren. Man har i allmänhet ansett det vara för bolagen sjelfva ändamålsenligt att ställa aktierna till viss man. Men samtidigt härmed har — man måste medgifva det — gründerväsendet ökats i stället för att minskas. Jag tror, att dessa förhållanden ej gifva stöd åt den upfattning han uttalade.

Hvad åter beträffar den önskan, man uttalat, att genom en förändring i aktiebolagslagen bana väg för en rättvisare beskattning på det sätt, att man skulle dubbelbeskatta bolagen, så tror jag, att den nu föreslagna åtgärden hvarken skulle leda till det målet, ej heller vara behöfelig därför, om man annars är angelägen om att få aktiebolagen dubbelbeskattade. Jag vill i det fallet erinra om, att det bör anses hvarken lättare eller svårare att beskatta innehafvare af aktier än att beskatta innehafvare af obligationer eller inteckningar. Dessa båda senare slag af värdepapper få ju ställas på innehafvaren så väl som på viss man. Och jag har icke hört någon, som yrkat förbud emot att inteckningar skulle få göras löpande, likasom jag tviflar på att något sådant yrkande kommer att framställas. Men hvad vinner man, om man söker göra det särskildt lätt att få reda på innehafvare af aktier, då man ej har möjlighet att få reda på dem, som ega andra löpande papper? Förhållandet är äfven i utlandet, der man särskildt beskattar inkomst utaf aktier, att man tillåter aktiers ställande till innehafvaren. Man har der ej ansett nödvändigt, att aktierna ställas till viss man, för att man skall kunna beskatta aktieegarne för de inkomster de af aktierna uppbära.

För öfrigt kan jag ej förstå, att man genom en granskning af aktieregistreren skall kunna få någon tillförlitlig eller användbar grund för beskattningen af aktieegarnes inkomster. Ty dessa aktiebref, som äro ställda till viss man, omregistreras icke ögonblickligen, sedan de öfvergått ur den ena handen i den andra, utan det drager om någon tid. Det kan blifva en hel rad transporter, innan man hinner få aktierna

inregistrerade. Hvem skall då upptagas som egare? Man möter här enligt min tanke alldeles oöfvervinneliga svårigheter. Om man vidare vill fästa uppmärksamheten vid det faktiska förhållande, att aktier, ställda till viss man, gå med blankotransporter i årtal, innan de komma in i registret, så kan man äfven deraf förstå, att utdrag ur aktieregistren icke lemna någon tillförlitlig grund för beskattningen af aktier. Man kan äfven erinra, att det mycket väl låter tänka sig här som på andra håll, der man vill göra för starka inskränkningar, att det kan utbilda sig ett bulvansystem.

Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
Forts.)

Herr Restadius påpekade, att statens vinst på beskattningen af innehafvareaktier ej skulle blifva särdeles betydande. Detta är verkligen förhållandet. Ty såsom redan erinrats, är det endast $\frac{1}{10}$ af bolagsaktierna, som äro ställda till innehafvaren, och den beräknade inkomsten kan ej uppskattas till mer än något öfver 180,000 kronor. Hvad man skulle vinna i skatt blefve således en ren obetydlighet, och jag tviflar på, att det nu är skäl att för det ändamålet söka åstadkomma en förändring i lagen. Jag tror ej heller, att man kan behöfva befara, att bolagen mer än hittills skulle ställa aktierna på innehafvaren, endast i afsigt att söka underlätta aktieegarnes bemödanden att undandraga sig beskattning.

För öfrigt, om man också skulle för de bolag, som framdeles bildas, vidtaga en sådan åtgärd, kan man dock ej göra lagen retroaktiv; man kan ej träffa de gamla bolagen. Med afseende på dem kvarstode alltid den svårighet man nu klagat öfver. Dessa äldre bolag komme uti en undantagsställning; och jag kan ej se, att det vore för framtiden på något sätt fördelaktigt.

Vill man nu ovilkorligen åstadkomma en dubbel beskattning af bolag, kan man vinna detta mål genom att stadga sjelfdeklaration för innehafvare af aktier. Om man inför allmän sjelfdeklaration, så är komplett onödigt att ur beskattningssynpunkt yrka på aktiers ställande på viss man. Men man kan ock, om man ej vill gå in på allmän sjelfdeklaration, anordna en speciel deklARATION för innehafvare af aktier. På det sättet vinner man syftet vida bättre än genom den föreslagna åtgärden att införa en särskild bestämmelse i aktielagen. För öfrigt, om man vill se saken uteslutande ur beskattningssynpunkt — ehuru man enligt mitt förmenande ej borde allt för mycket betrakta saken ur den synpunkten — finnes det äfven andra sätt att beskatta kapitalet dubbelt. En vida lättare utväg vore nemligen att beskatta sjelfva bolagen. Detta vore ur många synpunkter att föredraga framför den dubbelbeskattning, för hvilken man här i dag så mycket intresserat sig.

Herr talman! Då de skäl, som blifvit anförda för en förändring i utskottets förslag, enligt mitt förmenande icke kunna tillmätas någon större vikt, skall jag yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr John Olsson: Då min uppmärksamhet blifvit fäst derpå, att i sista momentet af denna § äfven förekommer uttrycket "viss man" och detta uttryck onekligen kan vara föremål för tvetydighet — åtminstone i riksdagsordningen utmärker detta uttryck, som bekant,

Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)

hvad det egentligen innebär och icke tillika "qvinna" — anhåller jag att få göra detta tillägg till mitt förra yrkande, att äfven i detta sista moment ordet "man" utbytes mot "person".

Herr Ohlsson från Vexjö: Jag ber att få nämna, att Första Kammaren beslutit återremittera den förevarande paragrafen, och vidhåller jag mitt förut gjorda yrkande om återremiss.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad. I enlighet med de gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner *dels* på paragrafens godkännande i oförändradt skick, *dels* på godkännande af densamma med den af herr John Olsson i hans senare anförande föreslagna ändring; och *dels* slutligen på återremiss; och fann herr talmannen den sistnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef likväl begärd och företogs, sedan till kontraposition antagits godkännande af paragrafen med den af utskottet föreslagna lydelse, enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som beträffande första särskilda utskottets förslag till lydelse af § 4 i förslaget till lag om aktiebolag vill, att paragrafen skall till utskottet återremitteras, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt den af utskottet föreslagna lydelsen af nämnda paragraf.

Omröstningen utföll med 164 ja mot 38 nej; och hade kammaren alltså beslutat att till utskottet återremittera den ifrågavarande paragrafen.

§§ 5—7.

Godkändes.

Efter föredragning dernäst af § 8 anförde:

Herr Ohlsson från Vexjö: Då kammaren återremitterat 4 §, yrkar jag, att kammaren äfven må återremittera denna 8 §, som står i sammanhang med den förut återförvisade 4 §.

Herr Hedgren: I sjunde momentet af den föredragna paragrafen föreslås, att redan vid bolagets bildande skall fastslås antalet af de revisorer, som skola utses för granskning af styrelsens förvaltning.

*Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)*

En sådan bestämmelse torde dock vara särdeles olämplig. Ty det är väl näppeligen någon, som vid ett bolags stiftande kan göra sig en föreställning om, hvilket omfång bolagets verksamhet kommer att få. Antingen kan det gå i den riktning, att bolagets verksamhet utvidgas till den grad, att inom ett eller annat år det blir nödigt, att revisorernas antal ökas, eller också kan det gå i motsatt riktning, så att bolagets verksamhet minskas och det för den skull icke behöfves så stort antal revisorer, som man från början tänkt sig. Men med denna paragrafs antagande, sådan den är föreslagen, skulle man ju icke kunna få någon ändring i ett en gång bestämdt antal revisorer, med mindre bolagsordningen ändrades. Det kan väl icke vara lämpligt, att det är förenadt med sådan omgång att få bestämmelse om revisorernas antal ändrad. Deremot torde utan risk kunna öfverlätas åt bolagsmännen sjelfve att bestämma den förändring af revisorernas antal, hvartill bolagets verksamhet kan gifva anledning, utan att bolagsordningen därför behöfver ändras.

Jag får därför, herr talman, yrka återremiss af paragrafen i syfte att få sjunde momentet ändradt i den riktning, jag antydt.

Herr Berglöf: Med anledning af det yrkande om återremiss, som gjorts af representanten från Vexjö, vill jag fästa kammarens uppmärksamhet derpå, att i det beslut angående föredragnings sättet, som här förut fattats, ingår, att, om en paragraf återremitteras och ändring i densamma varder af utskottet föreslagen, åt andra paragrafer, som äro beroende af den återremitterade, kommer att gifvas den ändrade lydelse, som af ändring i den sist nämnda paragrafen påkallas. Till följd deraf behöfver det ju ej yrkas återremiss för hvarje särskild paragraf, som är beroende af den återremitterade fjerde.

I afseende å det yrkande, som gjorts af en representant från Göteborg, må det ju vara en smaksak att bedöma den fråga han vidrörde, och jag har deruti ingenting i sak att säga. Kommer paragrafen att å nyo behandlas af utskottet, må detta öfverse det förslag, som blifvit väckt af samma representant.

Herr Ohlsson från Vexjö: Då det syftemål jag ville främja med mitt återremissyrkande kan, på sätt föregående talare anmärkt, vinnas genom det af kammaren förut fattade beslutet, återtager jag yrkandet.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, beslöt kammaren återremittera jemväl denna § till utskottet.

§§ 9—12.

Godkändes.

Efter föredragning vidare af § 13 anförde

Herr Palme: Då detta är en af de paragrafer, som röra stiftande af bolag, ber jag att få yttra ett par ord.

Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)

Det torde för åtskilliga bland denna kammars ledamöter vara i färskt minne, hvilken väldig affärskrasch under 1870-talet övergick Tyskland i sammanhang med den då derstädes grasserande "Gründersvindeln". Med detta namn betecknas det stora antal mer eller mindre svindelartade affärsföretag, som då bildades, affärsföretag, hvilkas bildande underlättades af en ofullständig lagstiftning. Dessa affärsföretag hade till hufvudsakligt eller snart sagdt enda mål herrar "Gründers" fördel, med bortseende helt och hållet från det allmänna bästa. Såsom ett resultat af denna i Tysklands affärslif beklagansvärda period står den tyska bolagslagen af den 18 juli 1884. Jag vill icke här ingå något närmare på denna tyska aktiebolagslag, men jag ber att få framhålla, att densamma med alldeles särskild skärpa och bestämda stadganden uttalat sig om bolags stiftande. Den bestämmer t. ex., att stiftarne af ett bolag äro solidariskt ansvariga inför det blifvande bolaget; att deras magt gent emot bolaget till en början är i någon mån inskränkt; samt att under de första åren af ett bolags verksamhet en ganska obetydlig minoritet bland aktieegarne kan i vissa afseenden gent emot dessa "Gründers" göra sin vilja gällande.

Bolagskomitén har insett detta och framhåller, att största faran för allmänhetens inledande i osunda affärsföretag möter, såsom lätteligen inses, vid den tidpunkt, då företaget skall sättas i gång, d. v. s. då bolaget bildas. Bittra erfarenheter i detta hänseende hafva flerstädes i utlandet föranlett en mycket detaljerad lagstiftning, afseende att, så vidt möjligt är, förebygga ett återupprepande af missbruk, som undergrävt tusendens välstånd och stundom skakat ett helt lands kredit. Äfven om hos oss, säger komitén, "några svårare missförhållanden hittills ej yppats, måste dock, när fråga är om ny lagstiftning i ämnet, försigtigheten mana att ej lemna den från andra länder erhållna varningen opåaktad". Komitén har således haft blicken öppen för den fara, som vållas genom hvad som med ett allmänt talesätt i vårt land har kallats bolagsbildningsjobberi. Men jag kan icke anse, att de stadganden, som i detta afseende återfinnas i aktiebolagslagen, äro till fyllest. Der finnes visserligen bestämdt, att den lista, som framlägges för aktieteckning, skall innehålla erforderliga uppgifter om det ifrågasatta företaget och om grundarnes personer. Det har vidare i samma syfte stadgats, att vid den första konstituerande bolagsstämman skola de af stiftarne, som kunna antagas ega särskildt intresse af bolagets tillkomst derigenom att de i utbyte mot aktier överlemna exempelvis ett patent eller en fast egendom, icke vid tillfället ega rösträtt. Men det kan dock tänkas flera fall, då det kan vara af allra största behof att göra aktietecknarnes rätt gent emot stiftarne bättre laghågnad. Jag erinrar mig särskildt ett fall, som lätteligen kan tänkas inträffa, eller — kanske har det inträffat? Några grundare komma öfverens att bilda aktiebolag. De vidtaga alla i den nya aktielagen fastställda åtgärder. Aktieteckningen fullbordas, bolaget konstitueras och registreras, men så, innan bolaget ens träder i verksamhet, finna dessa grundare kanske med sitt egoistiskt ekonomiska intresse öfverensstämmande att helt enkelt sluta upp med affären. De upplösa bolaget. Denna aktiebolagslag erbjuder därför en ganska lätt

procedur, och när de det gjort, stå alla de, som satt in pengar i företaget i förlitande på dessa grundare, dessa stiftare, der med sina pengar. Andra företag hafva kanske uppstått såsom en följd af det första. En fullständig ombildning af en orts ekonomiska lif har kanske genom detta löfte om ett företag inträdt. Då slutar företaget. Jag menar att äfven för dylika fall bör en noggrann och fullständig aktiebolagslag lemna garantier. Huru dessa garantier skola åvägabringas, — om det kan ske genom en mera kvalificerad röstmajoritet vid bolagets upplösning, än i det nu framlagda förslaget afses, eller om det skall ske på något annat sätt — derom vill jag icke uttala mig. Jag vill icke heller göra något yrkande. Men när den första af dessa paragrafer rörande ett bolags bildande blifvit till utskottet återremitterad, vill jag vördsamt anhålla, att utskottet måtte behjerta äfven den synpunkt, som jag nu tagit mig friheten påpeka.

*Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)*

Vidare yttrades ej. Paragrafen godkändes.

§§ 14—19.

Godkändes.

§ 20 hade följande lydelse:

Kongl. Maj:ts proposition.

Utskottets förslag.

Sist en månad efter utgången af den för aktiekapitalets inbetalning bestämda tid skall, der ej anmälan om full inbetalning förut skett, för registrering aflemnas en af styrelseledamöterna egenhändigt underskrifven uppgift om det belopp, som å aktierna inbetalts.

Understiger hvad inom såhunda stadgad tid anmäls vara inbetaldt det belopp, hvartill bolagets aktiekapital lägst må sättas, skall bolaget anses vara vid utgången af den tid upplöst; och varde anteckning härom i registret gjord.

Sist en månad efter utgången af den för aktiekapitalets inbetalning bestämda tid skall, der ej anmälan om full inbetalning förut skett, för registrering aflemnas en af styrelseledamöterna egenhändigt underskrifven uppgift om det belopp, som å aktierna inbetalts.

Efter uppläsande af utskottets förslag begärdes ordet af

Herr Wester, som yttrade: Som herrarne af betänkanDET finna, har denna paragraf i Kongl. Maj:ts förslag två moment, men har utskottet tillstyrkt, att det senare momentet skall bortgå. Jag kan icke underlåta att yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag jemväl i denna del.

Då aktielagen stadgar, att aktieegare icke är skyldig att tillsläppa

Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)

mera än hvad lydelsen af hans aktie utvisar, följer deraf, att det *verkliga* aktiekapitalet är enda grunden för bolagets förmåga att fullfölja sin verksamhet och för bolagets kredit. Derför innehåller också lagförslaget, efter min uppfattning välbetänkt, åtskilliga stadganden i ändamål att förhindra ett aktiebolag att börja sin verksamhet utan att hafva ett för densamma tillräckligt kapital.

I detta syfte stadgas, att aktie icke får af bolag utsläppas emot inbetalning af lägre belopp än hvarå den lyder, att sist inom ett år från bolagets bildande aktiekapitalet skall vara till fullo inbetaldt, att i stiftelseurkunden skall vara utsatt aktiekapitalets storlek eller, om så icke sker, minimikapitalet och maximikapitalet; att vid bolagets inregistrering skall uppgifvas det belopp, till hvilket aktiekapitalet uppgår, och slutligen, att aktiekapitalet icke får annat än i vissa angifna fall minskas, och att genom denna minskning aktiekapitalet under inga förhållanden får nedsättas under minimikapitalet. Detta är allt godt och väl. Men sedan kommer spørsmålet, huru man skall kunna göra dessa stadganden effektiva eller, med andra ord, huru man skall kunna ställa så till, att vederbörande bolag verkligen kommer att förfoga öfver det kapital, som ansetts nödvändigt för dess verksamhet. Detta spörsmål löses i 19 och 20 §§, sådana dessa paragrafer af Kongl. Maj:t formulerats. I 19 § säges, att ansökningen om bolagets registrering skall vara åtföljd af, bland annat, en försäkran af styrelseledamöterna, att minst hälften af aktiekapitalet blifvit inbetald. I första momentet af 20 § eller den del af paragrafen som utskottet tillstyrkt, heter det, att "sist en månad efter utgången af den för aktiekapitalets inbetalning bestämda tid skall, der ej anmälan om full inbetalning förut skett, för registrering aflemnas en af styrelseledamöterna egenhändigt underskrifven uppgift om det belopp, som å aktierna inbetalts;" och sedan har Kongl. Maj:t tillagt andra momentet, som är af följande lydelse: "Undersäger hvad inom sålunda stadgad tid anmälts vara inbetaldt det belopp, hvartill bolagets aktiekapital lägst må sättas, skall bolaget anses vara vid utgången af den tid upplöst; och varje anteckning härom i registret gjord."

Genom utskottets borttagande af detta moment har åstadkommits, att man icke har något medel att hindra ett bolag att börja och fortsätta sin verksamhet, oaktadt det bestämda aktiekapitalet icke blifvit inbetaldt, ja, oaktadt icke ens det i bolagsordningen utsatta minimikapitalet influat. Hvad följden häraf blir, är lätt att förstå. Man bör ju antaga, att, då bolagets stiftare bestämt ett minimikapital, detta utgöres af nätt och jemnt det belopp, som de ansett vara alldeles oundgängligen nödvändigt för att bolaget skall kunna drifva sin verksamhet. Men genom borttagandet af detta andra moment har man lemnat ett bolag öppet att träda i verksamhet utan att ega ens detta kapital. Detta kommer naturligtvis att inverka på bolagets soliditet och på dess kreditors ställning till detsamma. Dessa, som af stiftelseurkunden veta att bolaget skall hafva ett så och så stort kapital, göra affärer med bolaget under den förutsättning och i förmodan, att bolaget verkligen har detta kapital. Sedan går bolaget

öfver ända, och då finner man, att bolaget deraf haft endast hälften eller något mera, och man kan icke utan skäl göra lagen ansvarig dertför. Men det är icke nog härmed, utan derigenom att man ej kan tvinga bolagen att fullgöra lagens bestämmelser i detta afseende blifva så väl stadgandet om bolagets skyldighet att inom viss tid inbetala hela aktiekapitalet som ock stadgandet om minimikapitalet utan all betydelse, derest bolaget vill undandraga sig att fullgöra dessa stadganden; och på sådant sätt bereder man icke auktoritet åt en lag. Vid granskningen inom högsta domstolen hafva också dess ledamöter *enhälligt* tillstyrkt detta andra moment. Det säges i dess utlåtande: "För den händelse vid utgången af den för aktiekapitalets inbetalande bestämda tid det skulle visa sig, att hvad som inbetalts understege det belopp, hvartill bolagets aktiekapital lägst finge sättas, saknades den lagliga grunden för bolagets tillvaro, och bolaget borde förty upplösas." Högsta domstolen har betonat detta så, att det är tydligt, att den anser minimikapitalets inbetalande såsom ett hufvudvilkor för bolagets tillvaro.

Emellertid har utskottet, som sagdt, utslutit detta stadgande; och jag skall tillåta mig att i korthet till besvarande upptaga de skäl, som utskottet anfört för denna sin åtgärd. Utskottet säger till en början, att denna föreskrift har sin verkliga "betydelse endast med afseende å bolag, hvilkas aktiekapital icke uppgår till minst dubbelt så mycket som nyssnämnda minimum". Af stiliseringen häraf måste man antaga, att utskottet anser detta förhållande, eller att bolagets kapital icke uppgår till minst dubbla minimikapitalet, vara ett undantagsförhållande. Men jag tror icke att så är fallet. Att döma efter förhållandet med de bolag, som sanktionerats under åren 1885—1894, ställer sig saken helt annorlunda. Det befinnes nemligen, enligt den utredning, som utskottet lemnat rörande dessa bolag, att af desamma 34 procent haft ett aktiekapital, som understigit $\frac{1}{3}$, 18 procent ett aktiekapital under $\frac{1}{4}$ och 8 procent ett kapital under $\frac{1}{2}$ af maximikapitalet. Då det nu stadgats, att minimikapitalet skall utgöra minst tredjedelen af maximikapitalet, framgår häraf, att af de bolag, som stiftats under de sista tio åren, 60 procent hafva sitt kapital under det nu bestämda minimikapitalet. Då man ser detta och då man betänker, att många bolag, synnerligen om de skola bedrifva en affär, som icke anses särdeles inbringande, börja sin verksamhet med det minsta möjliga kapital, enär det ofta är svårt nog att anskaffa mera, så följer häraf, att genom borttagandet af senare momentet af 20 § många bolag kunna och jemväl verkligen komma att bedrifva verksamhet, oaktadt endast hälften eller något mera af minimikapitalet blifvit inbetaldt.

Vidare anför utskottet såsom skäl för sitt afstyrkande af andra momentet, att, när ett bolags aktiekapital uppgår till "jemt så mycket" som minimikapitalet, och genom en eller annan aktieegares oförmåga eller motvilja det fattades ett obetydligt belopp, en eller ett par aktier, det skulle vara hårdt, om för denna obetydlighets skull bolaget skulle vara tvunget att upplösas. Derpå vill jag svara, att ett sådant fall

*Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)*

Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)

visserligen kan gifvas, men att det måste höra till de sällsynta undantagsfallen. Ännu sällsyntare undantag måste det vara, att, om någon på ett eller annat sätt strejkar, öfrige bolagsmännen icke skola på en månad efter förfallotiden kunna anskaffa detta lilla kapital. Under hvarje förhållande synes det mig att, om också en eller annan gång skulle hända att ett bolag blefve temligen hårdhänt upplöst, detta är bättre, än att mängden af bolag kunna verka utan att ens hafva inbetalt minimikapitalet.

På dessa skäl, herr talman, tillåter jag mig yrka afslag å utskottets hemställan i denna del och bifall till 20 § i Kongl. Maj:ts förslag.

Vidare anförde:

Herr Berglöf: Denna paragraf är skriven med hänsyn till Kongl. Maj:ts förslag i 3 §, der det var bestämdt, att aktiekapitalet skulle vara minst 25,000 kronor. Då tänkte sig Kongl. Maj:t, att intet bolag fick fortsätta med sin verksamhet, som icke hade inbetalt ett kapital af 25,000 kronor. Regeln skulle vara den, att bolag, deri hade tecknats ett aktiekapital af 100,000 kronor och inbetalts den lagbestämda hälften 50,000 kronor, men der under den här angifna tiden icke inbetalts hela beloppet 100,000 kronor, icke behöfde upplösas. Ett bolag åter, som hade så litet aktiekapital, att dess hälft icke uppginge till 25,000 kronor och deri icke heller eljest betalats detta belopp, det skulle upplösas. När nu utskottet nedsatt det lägsta aktiekapitalet till 10,000 kronor, så skulle detta andra moment i 20 § endast drabba de minsta bolagen, eller dem som icke komme öfver nämnda siffra med sitt halfva aktiekapital. Kammaren har nyss temligen enhälligt beslutat en återremiss, i syfte att detta lägsta aktiekapital måtte ytterligare nedsättas till 5,000 kronor. Med denna bestämmelse blir detta andra moment i 20 § ännu mera omöjligt, i det att det blott kommer att drabba de fåtaliga bolagen med mycket små aktiekapital och icke kommer att gälla de stora bolagen. Skulle ett sådant der litet bolag vara så olyckligt att hafva några suddiga aktietecknare, som icke på angifven tid fullgöra sina inbetalningar, skulle bolaget löpa den stora risken att gå sin död till mötes: det skulle upplösas. Har nu halfva aktiekapitalet inbetalts, och bolaget trädt i verksamhet, antagit en hel del arbetare, köpt sig egendom och drifvit sin verksamhet under ett helt år, och det så finnes under de sista veckorna af året, att någon aktieegare icke fullgjort sina liqvider, men styrelsen icke kan få in de felande penningarna under den lagbestämda tiden — så kan det lätt hända att bolaget, på yrkande af några derfor intresserade, måste enligt lagen upplösas. Detta kan ju icke vara praktiskt och är icke nödvändigt heller.

Den föregående talaren har sagt, att det kan vara riskabelt att inlåta sig i affärer med ett bolag, som icke inbetalt det belopp, som det enligt lag skall inbetala. Deremot har man dock en bestämmelse i 5 § 2 mom., der det heter: "Aktietecknare, som ej senast vid bolagets bildande för aktie erlägger full betalning, vare skyldig aflemna särskild skriftlig förbindelse å återstoden. Den förbindelse må, ändå att aktierätten öfver-

går till annan, ej återställas förr, än aktiens belopp blifvit till fullo guldet."

Kommer således ett bolag, der aktiebeloppet icke blifvit i sin helhet inbetaldt, på obestånd, så har tredje man att hålla sig till dessa hos bolaget befintliga förbindelser och på grund af dem utkräva det belopp, som är i bolaget tecknad och som skall till bolaget ingå. Således förefinnes enligt utskottets åsigt icke någon fara i att borttaga denna i och för sig mycket oegentliga bestämmelse, som icke kan drabba alla, utan blott de små aktiebolagen med de små aktiebeloppen.

På grund häraf yrkar jag bifall till utskottets förslag i § 20.

Herr Wester: Jag har uppfattat orden "hvertill bolagets aktiekapital lägst må sättas" uti andra momentet af Kongl. Maj:ts förslag sålunda, att dermed skulle afses icke det minimibelopp, som står i eller kommer att stå i 3 §, utan det minimibelopp, som i stiftelseurkunden angifves. Af den föregående talarens yttrande tycker jag mig hafva förnummit, att han uppfattat dem på ett annat sätt, och jag vill lemna osagdt, om hans uppfattning är den rätta. Det står nemligen i komiterades förslag: "det lägsta belopp, som i 3 § är nämndt", men dessa ord äro utstrukna i Kongl. Maj:ts förslag. Hade deri 3 § återopats, så hade han obetingadt haft rätt. Nu är det tvifvelaktigt, men min mening var, att det skall finnas ett stadgande derom att, derest ej det minimibelopp, som finnes upptaget i stiftelseurkunden, blifvit inom viss tid efter den bestämda förfallotiden inbetaldt, skall bolaget anses upplöst.

Vidare sade samme talare, att för kreditorerna vore det ingen fara, emedan de kunde hålla sig till de förbindelser, som bolagsmännen utgifvit, då de icke betalt hela beloppet på en gång, och hvilka de icke få tillbaka förr, än allt är inbetaldt. Detta är nog godt och väl, men frågan är, hvad en sådan förbindelse är värd. Säkert är, att den icke har samma värde som aktien, om hela beloppet flutit in i bolagets kassakista, ty först och främst är det antagligt, att ett bolags affärer icke gå så dåligt, att det upplöses ett eller ett par år efter dess stiftande, utan att det dröjer en längre tid, och, då den tiden inträder, är det temligen ovisst, om den person, som gifvit ut en sådan förbindelse — och märk väl att denna förbindelse icke fordrar någon säkerhet — är solvent. Derjemte är det en annan omständighet, som också bör tagas i betraktande, nemligen att bolaget aldrig kan förmenas att använda dessa förbindelser såsom säkerhet vid sina låne-transaktioner, så att, om bolaget kommer på obestånd och behöfver upplåna penningar, man nog kan antaga, att det använder dessa förbindelser såsom hypotek för lån. När det då kommer till kritan och bolaget går om styr, så äro de pantsatta förbindelserna föga eller intet värda för öfriga fordringsägare.

Då emellertid, såsom jag nämnde, det kan vara ovisst, huru detta uttryck skall tolkas, så ber jag, herr talman, att få förändra mitt yrkande derhän, att jag, i stället för att yrka bifall till 20 §, sådan Kongl. Maj:t föreslagit den, yrkar återremiss till utskottet.

*Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)*

Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts)

Herr Höglund: Herr talman, mine herrar! I enlighet med hvad jag i min reservation å sid. 54 yttrat, anser jag, att uteslutandet af andra stycket i 20 § innebär en försämring, i det att derigenom på beqvämaste sätt lagens bestämmelse om det minsta aktiekapital, som ett bolag får ega, kan kringgås. Derfor kan jag icke annat än instämman i herr Westers yrkande, att detta andra stycke måtte å nyo upptagas, och jag anser det vara så mycket viktigare, som förslag blifvit i denna kammare väckt att i 3 § nedsätta det lägsta tillåtna aktiekapitalet.

Emellertid tillåter jag mig göra några anmärkningar mot den föregående talarens yttrande.

Herr Wester torde icke hafva erinrat sig, att detta andra stycke var skrifvet och af Kongl. Maj:t formuleradt, långt innan stadgandet om maximi- och minimikapitalet var infördt i 3 §, och att det sålunda icke hade afseende på bolagets minimikapital, utan måste anses afse det lägsta aktiekapital, som ett bolag får ega, och hvilket nu nedsatts till 5,000 kronor.

Jag instämmer fullkomligt med herr Wester deruti, att aktieförbindelserna ingalunda hafva samma värde som verkligen inbetaladt aktiekapital, hvilket bör vara bolagets kreditbasis, om jag också icke tror, att dessa förbindelser i de flesta fall äro så formulerade, att de, såsom herr Wester antager, skulle kunna pantsättas för bolagets skulder.

Herr Wester tyckes emellertid önska, att andra stycket i 20 § skall gälla bolagets minimikapital. Jag vill då deremot erinra, att det endast för de små bolagen med ett fåtal aktieegare låter sig göra att på det af mig nyss antydda sätt kringgå lagen. Det fordras nemligen, att *alla* aktieegarne äro i maskopi med hvarandra, ty eljest råka de ut först för 6 §, enligt hvilken aktierätten, vid tredska med inbetalning, kan förklaras förverkad, och dessutom för 65 §, enligt hvilken styrelsen, om den underlåter att infordra återstående inbetalning på aktier, kan göras solidariskt ansvarig för följderna. Men för de små bolagen anser jag detta andra stycke af 20 § vara af vigt och instämmer därför i herr Westers yrkande om återremiss.

Herr Berglöf: Det är i fråga om tolkningen af uttrycket "lägst må sättas" i 20 § 2 mom. som jag skall be att få säga några ord.

Talaren på halmstadsbänken har påstått, att min tolkning icke var riktig, utan har framburit en annan åsigt. Gent emot den skall jag ännu en gång fästa herrarnes uppmärksamhet derpå, att i det kongl. förslaget till aktiebolagslag fins en bestämmelse derom, att aktiekapitalet icke får sättas till lägre belopp än 25,000 kronor; och vidare derom, att aktiekapitalet skall vara till siffran bestämdt. Ut i det förslaget talas *icke* om något maximi- eller minimikapital, utan blott om ett *bestämdt* aktiekapital, som icke får understiga 25,000 kronor. När jag då i 20 § 2 mom. läser orden "hvertill bolagets aktiekapital lägst må sättas", så måste detta betyda 25,000 kronor och icke något annat, ty det fins icke något annat minimum att tala om. Det är först i utskottets förslag, som det fins ett annat minimum, i så måtto som utskottet föreslagit, att aktiekapitalet icke behöfver vara till visst be-

lopp bestämdt, utan kan hållas inom ett minimum och ett maximum, som vi tänkt oss såsom dess gränser.

Jag hoppas, att en hvar af herrarne skall inse, att denna tolkning är riktig, och att uttrycket "lägst må sättas" afser det lägsta i lag bestämda aktiekapital, som ett bolag får ega.

*Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)*

Herr Themptander: Utan tvifvel har den siste ärade talaren rätt i sin tolkning af hvad som i den kongl. propositionen menas med det der begagnade uttrycket "hvertill bolagets aktiekapital lägst må sättas", men den förändring, som kammaren gjort i en föregående paragraf, hvarigenom bestämdes, att aktiekapitalet får sättas till maximum och minimum, betingar, att den formulering, som begagnats i Kongl. Maj:ts förslag, icke vidare blir rätt lämplig att bibehålla.

Jag instämmer deremot fullkomligt med herr Wester derutinnan, att i denna paragraf måste insättas en bestämmelse, som gör effektivt det stadgande, som förekommer i 5 §, att sist inom ett år från bolagets bildande skall aktiekapitalet vara till fullo inbetaldt. Det kan väl icke vara meningen, att denna bestämmelse skall stå endast såsom en död bokstaf, och att tillfälle skall vara beredt för ett bolag att fortsätta med sin verksamhet huru lång tid som helst, utan att aktiekapitalet blifvit inbetaldt. Det är derjemte att bemärka, att den praxis, som hittills gjort sig gällande under en lång följd af år, är den, att det uttryckligen bestämts i bolagsordningen, att kapitalet skall vara till fullo inbetaldt inom ett år. Derför och för att göra en sådan bestämmelse effektiv, synes det mig behöfva för uraktlåtenhet derutinnan stadgas en påföljd. Denna påföljd förekom i 20 § 2 mom. af Kongl. Maj:ts förslag, men, såsom herr Wester redan antyd, det stadgandet är ej tillräckligt, utan det måste vara föreskrifvet, att inom ett år skall vara inbetaldt icke endast hvad som motsvarar det som i lagen är medgifvet såsom det minsta aktiekapital, utan naturligtvis det belopp, som i det speciella fallet för det särskilda bolaget är stadgadt såsom dess minimikapital. Ty värdet af ett sådant stadgande, som här föreligger, för ett aktiebolag med ett minimikapital af t. ex. hundratusentals kronor, är enligt min tanke alldeles betydelselöst. Ett sådant stadgande kunde visserligen haft någon betydelse, om Kongl. Maj:ts förslag, der minimikapitalet bestämts till 25,000 kronor, bifallits; men nu, då minimikapitalet sänkts till 5,000 kronor, blifver det, såsom jag sagt, alldeles betydelselöst. Meningen är ju, att det *för hvarje särskildt aktiebolag* stadgade minimikapital skall inom ett år inbetalas, och att, i händelse så icke kommer att ske, derför skall bestämmas särskild påföljd.

Här har af herr Höglund sagts, att den af utskottet föreslagna ändringen skulle endast komma att drabba de små bolagen, som hafva ett fåtal delegare, emedan man skulle kunna tänka sig, att endast i sådana bolag detta fåtal aktieegare kunde, såsom han uttryckte sig, ligga i maskopi med hvarandra om underlåtenhet att inbetala aktiekapitalet. Jag ber få vädja till den ärade talaren, med hans stora erfarenhet, om han ej har sig bekant, att det äfven gifves åtskilliga

Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)

bolag med stora aktiekapital och få delegare. Jag tror, att sådana bolag icke äro sällsynta.

För min del anser jag därför, att, om man vill göra verklighet af hvad man i föregående paragrafer stadgat, det vore önskvärdt, att denna paragraf till utskottet återremitterades, på det att utskottet finge taga i öfvervägande en så beskaffad ändring, att i paragrafen insattes en bestämmelse, som gör stadgandet i 5 § fullt effektivt.

Herr Wester: Jag ber att få upplysa, att Första Kammaren, der förändring af förevarande paragraf äfven påyrkats, med 82 röster mot 27 återförvisat den till utskottet.

Herr Höglund: Jag måste erkänna rigtigheten af den utaf herr Themptander gjorda anmärkningen, att det kan förekomma aktiebolag med stora aktiekapital och få delegare. För dessa bolag gäller naturligtvis samma förhållanden som de, hvarpå jag tillåtit mig att fästa uppmärksamheten med afseende på de små bolagen.

Härmed var öfverläggningen slutad. Paragrafen återremitterades.

§§ 21—29.

Godkändes.

§ 30 var så lydande:

Aktieegare vare berättigad att uppbära hvad å hans aktie belöper af utdelning, som under bolagets bestånd i behörig ordning beslutes, så ock af behållning, som efter verstäld liiquidation förefinnes.

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr Falk: Herr talman! Jag tror man med skäl kan påstå, att senare tidens lagstiftning i allmänhet visat sig svag för att i lagförslag inplocka massor af stadganden, som i sjelfva verket kunna vara mer eller mindre obehöfliga. I förevarande förslag till lag om aktiebolag, hvilken lag väl hufvudsakligen är afsedd att skydda tredje mans rätt, synes det mig som om en del af de deri intagna stadganden, hvilka beröra förhållanden aktieegarne emellan, vore af beskaffenhet, att de icke behöfde i lagen upptagas. Jag tager mig friheten fråga, på hvad grund en paragraf sådan som den nu föredragna eller 30 § anses böra i lagen inflyta. För mig synes det vara stäldt utom allt tvifvel, att aktieegare är berättigad att uppbära hvad å hans aktie belöper af utdelning, som under bolagets bestånd i behörig ordning beslutes, så ock af behållning, som efter verkstäld liiquidation förefinnes. Skall det vara nödvändigt att lagstifta i det stycket? Mig förefaller det, som om denna sak fölle af sig sjelf eller rättare sagdt helt enkelt vore en följd af allmän rättsordning.

Jag tager mig därför friheten yrka, att denna paragraf måtte ur förslaget utgå.

*Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)*

Vidare yttrades ej. Kammaren beslöt, att denna § skulle ur förslaget utgå.

§ 31 lydde sålunda:

Sedan för aktie full betalning blifvit erlagd, vare aktieegaren icke pligtig att ytterligare något tillskjuta.

I afgifven reservation hade herr *Berglöf* yrkat, att denna § skulle ur lagen uteslutas.

Efter uppläsande af paragrafen anförde:

Herr *Berglöf*: Såsom herrarne finna af betänkandet, har jag reserverat mig mot denna paragraf. Skälet därför är, att lagförslagets 1 § tydligt angifver aktiebolagets karakter att vara ett bolag, der hvarje delegare är för bolagets förbindelser ansvarig allenast med sin från början utfästa insats, och att, sedan denna en gång blifvit till fullo inbetald, delegarne icke äro personligen betalningsskyldige för bolagets gäld. Sedan jag sålunda i 1 § fastslagit aktiebolagets karakter, genomgår jag i lagförslaget en del andra paragrafer angående aktiekapitalets inbetalning, angående aktiebolagets bildande, angående bolagsordnings antagande, angående aktiebolags registrering, angående aktiekapitalets ökning eller nedsättning etc. etc., och så kommer jag till 31 §, som säger: "Sedan för aktie full betalning blifvit erlagd, vare aktieegaren icke pligtig att ytterligare något tillskjuta." Denna paragraf är enligt min tanke alldeles obehöflig i lagen, emedan hvad den innehåller redan finnes i 1 §. Man kan ju säga, att paragrafen är oskadlig, och att det därför ej betyder någonting, att den finnes. Ja, det må vara, men man hör ej betunga en lag med flera paragrafer, än som oafvisligen äro nödvändiga. Och om den för öfrigt skall finnas, bör den hafva en annan plats.

På grund häraf yrkar jag, herr talman, att 31 § måtte ur lagen utgå.

Med herr *Berglöf* instämde herr *Falk*.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet *Östergren*: Den siste talaren ansåg att ifrågavarande paragraf vore öfverflödig, att, om den skulle i lagen finnas, den borde hafva en annan plats.

Han ansåg paragrafen vara öfverflödig, därför att hvad den innehåller, redan finnes stadgadt i 1 §. Så är emellertid icke förhållandet. Af 1 § följer visserligen, att aktieegare icke äro för betalning af bolagets skuld pligtig tillskjuta något utöfver aktiebeloppet, men der finnes intet stadgande om befrielse för aktieegare att för bolagets utvidgning eller *andra* ändamål till bolaget göra ytterligare tillskott. Det är för att få in i lagen en sådan bestämmelse, som den 31 § föreslagits.

Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)

Hvad paragrafens plats beträffar, synes man icke kunna anvisa den någon lämpligare plats än bland de öfriga paragrafer, som röra förhållandet mellan aktieegarne inbördes.

Vidare yttrades ej. Paragrafen godkändes.

För § 32 hade utskottet föreslagit följande lydelse:

Aktieegares rätt att deltaga i handhafvandet af bolagets angelägenheter utöfvas å bolagsstämma. Der ege hvarje aktieegare, som behörigen anmäler sig till deltagande i förhandlingarne, rösträtt.

Ej må någon, för egen del eller såsom ombud för annan, deltaga i afgörande af fråga, hvori *hans enskilda rätt är mot bolagets stridande*; och må för ty ledamot af styrelsen ej deltaga i beslut om ansvarsfrihet för förvaltningsåtgärd, för hvilken han är ansvarig, *ej heller* i val af revisor.

Vid bolagsstämma skall, genom styrelsens omsorg, föras protokoll, utvisande, hvilka aktieegare i förhandlingarne deltagit samt det antal aktier, för hvilket en hvar af dem egt rösta. Senast fjorton dagar efter stämman skall protokollet vara för aktieegarne tillgängligt.

Beträffande denna § anförde:

Herr Bengtsson i Gullåkra: Herr talman, mine herrar! Då man i denna paragraf infört bestämmelser om vissa inskränkningar för aktieegare, såsom att de ej må deltaga i afgörande af fråga, hvori deras enskilda rätt är mot bolagets stridande, och för ty ledamot af styrelsen ej må deltaga i beslut om ansvarsfrihet för förvaltningsåtgärd, för hvilken han är ansvarig, *ej heller* i val af revisor, borde man — synes det mig — här också införa en bestämmelse, som skyddar de mindre aktieegarnes rösträtt vid bolagsstämmor. Jag tror, att man i denna paragraf bör intaga ett stadgande i syfte att en aktieegare icke får rösta för större antal aktier än ett visst belopp. I 8 § 9 mom. föreskrifves visserligen, att i den stiftelseurkund, som aktietecknarne åligger att upprätta, skall under viss, bestämd förutsättning angifvas, huru det skall tillgå vid omröstning å bolagsstämma, men den saken blifver nog i de flesta fall förbisedd. Ty då en person tecknar aktier, tänker han icke på rösträtten. I stiftelseurkunden står t. ex. ingenting derom, och om han möjligen frågar derefter, svaras honom, att sådant bestämmes efteråt. Men sedan förbises detta. Det kommer då icke att dröja länge, förrän denne aktieegare finner, att hans rösträtt vid bolagsstämman icke har den ringaste inverkan. Det finnes otaliga exempel derpå, att de mindre aktieegarne icke ha det ringaste afgörande inflytande på besluten vid bolagsstämmorna. Jag anser därför, att, om man vill bevaka deras rätt i detta afseende, man bör i denna paragraf intaga ett stadgande derom, att aktieegare endast får rösta för ett visst belopp af sina aktier, t. ex. för högst $\frac{1}{10}$ af det tecknade aktiekapitalet.

Jag yrkar därför, herr talman, att denna paragraf måtte till ut-

skottet återförvisas, i syfte att få den af mig angifna bestämmelsen i paragrafen införd.

*Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)*

Herr Berglöf: Det kan ju vara mycket lämpligt, att, vid afgörande af aktiebolags angelägenheter, man använder en graderad röstskala. Men det är *icke* lämpligt att derom införa bestämmelse i en civil lag. Vi måste nemligen komma i håg, att, enligt det föreliggande lagförslaget, hvarje aktiebolag för sig eger att uppgöra sin bolagsordning och att deri intaga de bestämmelser, som kunna anses vara för bolaget nödiga och behöfliga. Ingenting hindrar därför, att ett bolag i sin bolagsordning intager en bestämmelse om användning af en sådan röstskala, som de anse lämpligt.

Jag anser därför, att den siste talarens yrkande på paragrafens återförvisande till utskottet för att få en sådan bestämmelse införd icke bör bifallas.

Herr Höglund: Såsom ett tillägg till hvad den siste ärade talaren yttrade skall jag be att få påpeka, att i mom. 9 af lagförslaget 8 paragraf står, att redan i stiftelseurkunden skola vara angifna "grunderna för utöfvande af rösträtt och fattande af beslut å bolagsstämma". Det är således tydligt, att hvar och en, som tecknar aktier i ett bolag, kan på förhand veta, huru rösträtten skall utövas, och hvilka inskränkingar kunna förekomma i densamma. Jag tror också, att förhållandena i detta afseende kunna vara mycket olika i olika bolag. I *ett* bolag kan det vara lämpligt, att ingen får rösträtt för mer än $\frac{1}{5}$ af aktiekapitalet, i ett annat deremot, att ingen får rösta för mer än $\frac{1}{10}$, och i ett tredje kan det vara lämpligast att bestämma, att ingen får rösta för mer än $\frac{1}{20}$ af kapitalet. Att i en civil lag införa ett allmänt stadgande i detta afseende, tror jag för min del icke kunna ske, då det torde vara omöjligt att finna ett stadgande, som kan passa för *alla* bolag. Derfor har man också ansett, att stadganden om rösträtt å bolagsstämma böra intagas i bolagsordningen för hvarje särskildt bolag. I sjelfva lagen deremot har man blott ansett sig böra föreskrifva, att sådana stadganden ovilkorligen *skola* intagas, och det icke blott i bolagsordningen, utan äfven i stiftelseurkunden.

För öfrigt skall jag be att få påpeka, att denna fråga icke hör till den §, med hvilken vi nu sysselsätta oss. Är det därför så, att man önskar en ändring i detta afseende, är det icke § 32, som bör återremitteras, utan § 34.

Med anledning af hvad jag nu yttrat skall jag, herr talman, be att få yrka bifall till utskottets förslag i den förevarande paragrafen.

Herr Bengtsson i Gullåkra: Mot hvad den siste ärade talaren anført har jag icke någon invändning att göra. Ty jag medgaf ju sjelf, då jag nyss hade ordet, att på grund af bestämmelsen i § 8 mom. 9 om införande i stiftelseurkunden af stadganden rörande utöfvandet af rösträtt och fattande af beslut å bolagsstämma hvarje aktietecknare skulle kunna få reda på dessa stadganden, om han blott uppmärksammade dem. Men jag påpekade, att dessa stadganden

Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)

kanske i många fall icke skulle blifva observerade af aktietecknaren, förr än han tecknat sina aktier; och sedan kunde han icke få rättelse.

Hvad vidare angår herr Berglöfs yttrande, att man, när bolagsordning skall upprättas, skulle kunna deri införa sådana stadganden om rösträtt, får jag säga, att jag icke tror, att det går så lätt för sig. Ty det står i § 18, att i de ämnen, som omförmålas i § 8, må afvikelse från hvad stiftelseurkunden innehållit ej göras, med mindre samtliga aktieegare förena sig derom. Om således en aktieegare, när han tecknade sina aktier, ej uppmärksammade stadgandena rörande rösträttsförhållandena, går det icke för honom, när det blir fråga om att antaga bolagsordning, att få någon ändring i desamma, så vidt icke *alla* aktieegarne äro med derom. Jag kan därför icke finna, att hvad herr Berglöf anförde på något sätt vederlägger min åsigt.

Hvad för öfrigt beträffar frågan om *hvar*est dessa stadganden skulle införas, om de skulle intagas i lagen, så får jag säga, att jag icke kan se annat, än att det är just i *denna* § de skulle intagas. Denna § handlar ju om bolagsstämman, och således anser jag, att stadgandena skulle stå just här.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt propositioner af herr talmannen gifvits å hvartera af de olika yrkandena, blef paragrafen, sådan den af utskottet föreslagits, af kammaren godkänd.

§ 33 var så lydande:

Beslut om ändring af *bolagsordningens bestämmelse i afseende på föremålet för bolagets verksamhet eller om sådan ändring af bolagsordningen, att aktier med företrädesrätt må utfärdas*, vare ej giltigt, med mindre samtliga aktieegarne förenat sig derom eller beslutet fattats å två på hvarandra följande bolagsstämmor, deraf minst en ordinarie, och å den stämman, som sist hålles, biträdts af minst två tredjedelar af de röstande med ett sammanlagdt aktiebelopp af minst två tredjedelar af hela aktiekapitalet.

Beslut om annan ändring af bolagsordningen eller om bolagets upplösning af annan orsak, än i 54 § sägs, vare ej giltigt, med mindre samtliga aktieegarne förenat sig derom eller beslut fattats å två på hvarandra följande bolagsstämmor, deraf minst en ordinarie, och å den stämman, som sist hålles, biträdts af flertalet bland de röstande. *Jag samma vare om beslut, som i 25 § afses, ändå att det ej innefattar ändring i bolagsordningen.*

Är för giltighet af beslut, hvarom nu är sagdt, något ytterligare vilkor i bolagsordningen bestämdt, lände ock det till efterrättelse.

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr Persson i Mörrarp: I § 32 i den kongl. propositionen, som motsvarar denna utskottets § 33, har Kongl. Maj:t föreslagit,

att beslut om ändring af föremålet för ett aktiebolags verksamhet skall vara beroende af samtliga aktieegarnes medgifvande. Om t. ex. på bolagsstämman i ett jernvägsbolag, i hvilket en person tecknat aktier för byggandet af en viss jernväg från ett ställe till ett annat, uppstår fråga om att utvidga företaget eller teckna aktier i ett annat jernvägsföretag eller om någon annan sak, som går ut på ändring i föremålet för bolagets verksamhet, skulle enligt Kongl. Maj:ts förslag denna fråga vara beroende af samtliga aktieegarnes medgifvande.

*Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)*

Utskottet har nu ansett denna bestämmelse för sträng och försökt modifiera densamma genom det alternativet, att ändring i afseende på föremålet för bolagets verksamhet må kunna ske, om beslut derom fattas "å två på hvarandra följande bolagsstämmor" och om det "å den stämman, som sist hålles, biträds af minst två tredjedelar af de röstande med ett sammanlagdt aktiebelopp af minst två tredjedelar af hela aktiekapitalet". Nu kan man tvista om, huruvida denna modifikation är tillräcklig för att betrygga de mindre aktieegarnes rätt. För min del tror jag, att den är otillräcklig, då det gäller stora bolag, der aktiekapitalet går löst på millioner kronor och der det finnes kapitalstarka personer eller bolag, som ega aktier för hundratusentals kronor. För dessa är det icke svårt att på bolagsstämmorna bevaka sina intressen; men värre är det för de små aktieegarne, som hafva ett fåtal aktier på sina händer. Erfarenheten har också visat, att deras röster i sådana fall icke hafva mycket att betyda. Är det fråga om, att ett bolag skall utvidgas, och det visar sig, att förslaget är till förmån för det ursprungliga bolaget, föreställer jag mig, att det icke skall vara någon svårighet att drifva igenom en sådan sak på en bolagsstämma, äfven om man fordrade ett medgifvande från ett *större* antal än af två tredjedelar af de röstande. Men det kan hända och det har händt, att, om några mäktiga aktieegare inom ett bolag, som på ett eller annat sätt kommit i besittning af någou slags egendom på annat håll, vilja bringa densamma under bolagets verksamhet, de mindre aktieegarne stå rättslösa mot dessa mäktigare aktieegare och på detta sätt kunna tvingas in på företaget, på hvilka de vid tecknandet af sina aktier icke alls tänkt sig komma in.

Med anledning af hvad jag nu yttrat skall jag därför taga mig friheten föreslå, att kammaren måtte besluta den ändring af de i första stycket af § 33 förekommande orden: "och å den stämman, som sist hålles, biträds af minst två tredjedelar af de röstande", att orden "*två tredjedelar*" utbytas mot "*fyra femtedelar*"; och anhåller jag, herr talman, om proposition å detta mitt yrkande.

Herr Höglund: Jag skall be att få erinra — hvad också den förre talaren nämde — att Kongl. Maj:ts förslag är vida strängare än utskottets. Man ansåg i utskottet, att bestämmelsen i Kongl. Maj:ts förslag, att det skulle fordras *enhälligt* beslut af 2 på hvarandra följande bolagsstämmor för ändring af föremålet för aktiebolags verksamhet m. m., skulle göra, att dylika ändringar blefve faktiskt omöjliga; och med anledning häraf var det klart, att man skulle försöka mildra denna bestämmelse. Nu kan man ju hafva olika meningar om, hvilket

Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)

röstmaximum är riktigast att bestämma: två tredjedelar, tre fjerdedelar eller fyra femtedelar af de röstande. Det är ej så lätt att afgöra. Men i betraktande af, huru svårt det dock torde vara att å en bolagsstämma få i hop två tredjedelar af de röstande med ett sammanlagdt aktiebelopp af minst två tredjedelar af hela aktiekapitalet, ansåg utskottet, att denna kvalifikation skulle vara tillräcklig för att skydda de mindre aktieegarnes rätt. Jag skall be att få nämna, att det var mycket svårt att få Första Kammarens ledamöter i utskottet att gå med på denna begränsning, och jag tviflar därför på att man skall kunna komma något längre på den vägen.

Jag skall, herr talman, be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Persson i Mörarp: Det kan nog vara så, att det kan tyckas, att Första Kammaren i detta afseende gått så långt, som man kan få den att gå nu, dock tror jag att begränsningen bör gå åtminstone något längre. Det är just med tanke derpå som jag tagit mig friheten att formulera mitt yrkande till fyra femtedelar. Jag föreställer mig nemligen, att, om Andra Kammaren fattar ett sådant beslut, kamrarnes skiljaktiga meningar blifva föremål för en sammanjemkning, der man möjligen kan åstadkomma, att man kan få begränsningen satt till tre fjerdedelar; och i det fallet tror jag att man gått så långt i medgifvanden, som man rimligtvis från Riksdagens sida bör gå.

Herr Wittsell: Jag kan icke gilla det af den senaste talaren gjorda yrkandet, att siffran skall bestämmas till fyra femtedelar. Om man tänker sig, att ett bolag kommit till stånd och drifver sin verksamhet med fördel, och att då uppstår en fråga att för utvidgande af dess verksamhet teckna aktier t. ex. i en jernväg, för att kunna få ett utvidgadt verksamhetsfält, och om då fyra femtedelar af aktiekapitalet skulle behöfva deltaga i beslutet, för att en sådan utvidgning af bolaget skulle kunna ega rum, så tror jag att detta skulle verka till skada och icke till nytta. Eller om ett förslag framkomme att utvidga en jernväg, så är naturligtvis första frågan den, hvilka som kunna antagas hafva största nytta af en sådan jernvägsutvidgning. Detta är naturligtvis de båda ändpunkterna, och då bör man väl tänka på att tillfråga dessa ändpunkter, om de icke äro hågade att teckna något för en ny jernvägsanläggning. Då kan jag icke finna, att det är ringaste ovigtigt, om den redan byggda jernvägen på bolagsstämma finnes beredvillig till aktieteckning för att få en ytterligare inkomst genom tillskyndelse af den nya jernvägen, på hvilken varor kunna forslas vidare. Om då fyra femtedelar af aktiekapitalet skulle erfordras för att få till stånd en sådan teckning, så skulle det kanske vara en hämsko för all industri, hvarför jag för min del yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Ivar Månsson: Herr talman! Jag skall deremot anhålla att få understödja det af herr Persson i Mörarp framställda förslag. Man bör nemligen ihågkomma, att vid det första inträdet i ett bolag står det mig fritt, huruvida jag vill gå in i detsamma eller icke

äfvensom att bestämma hvilket kapital, jag vill sätta in i företaget, men sedan jag väl kommit in i detta bolag, kan jag utsättas för att komma in i snart sagdt hvilket annat företag som helst. Här gäller det således icke mest fria val, utan det blir fråga om tvång. Den ene tvingar den andre att ingå i ett företag, som han måhända icke vill ta del uti, och därför bör man enligt min tanke ställa så till, att det fordras en hög majoritet för fattande af beslut om utvidgning af bolagets verksamhet.

*Angående
förslag till lag
om aktiebolag.
(Forts.)*

Herrarne skola ihågkomma, att det kan vara af många olikartade förhållanden, som detta tvång kan föranledas. Då man vet, huru t. ex. stora samhällen kunna vara allrådande i detta fall och besluta gent emot andra aktieegare, så synes det mig, som om försigtigheten bjuder, att man närmar sig hvad Kongl. Maj:t i detta fall ansett lämpligt, och Kongl. Maj:t har, såsom herrarne finna, insett, att i detta afseende bör man vara så försiktig som möjligt. Jag medgifver, att det är att gå något för långt, då man vill, att *alla* delegarne skola gifva sitt medgifvande, men jag anser dock, att man bör närma sig derhän så mycket som möjligt. Jag anser således, att herr Perssons i Mörarp förslag har alla skäl för sig och därför anhåller jag att få yrka bifall till detsamma.

Herr Truedsson: Jag skall endast inskränka mig till att yrka bifall till herr Perssons i Mörarp förslag.

Härmed var öfverläggningen slutad. Enligt de gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner *dels* på godkännande af paragrafen oförändrad och *dels* på densammas godkännande med den af herr Persson i Mörarp föreslagna ändring. Herr talmannen förklarade sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som godkänner i oförändradt skick första särskilda utskottets förslag till lydelse af § 33 i förslaget till lag om aktiebolag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt nämnda § med den af herr Anders Persson deri föreslagna ändring.

Omröstningen visade 67 ja, men 106 nej; hvadan kammaren beslutat i enlighet med nej-propositionen.

Då tiden nu var långt framskriden uppsköts den vidare behandlingen af föreliggande lagförslag till kl. 7 e. m., då detta sammanträde, enligt utfärdadt anslag, komme att fortsättas.

§ 9.

Upplästes följande sjukbetyg:

Att baron C. C:son Bonde i följd af lungkatarr är förhindrad att infinna sig i riksdagen under de närmaste dagarna, intygas af Stockholm den 25 april 1895.

O. Medin.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,48 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.